

Jaarverslag en jaarrekening 2022

Landschap Noord-Holland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Verslag Raad van Toezicht	4
3	Directieverslag	7
	3.1 Doelstelling, missie en visie	7
	3.2 Risico's en onzekerheden	8
	3.3 Doelrealisatie	10
	3.4 Financieel beleid en financiële resultaten	20
	3.5 Governance.....	24
	3.5.1 Organisatiestructuur	24
	3.5.2 Bezoldigingsbeleid Directie, Raad van Toezicht en medewerkers	27
	3.5.3 Gedragscode en richtlijnen.....	27
	3.6 Communicatie met belanghebbenden	29
	3.7 Uitvoering van het meerjarenprogramma in 2023.....	30
	3.8 Maatschappelijke aspecten van ondernemen.....	30
4	Jaarrekening 2022	31
5	Overzicht eigen terreinen in hectares	65

1 Inleiding

De activiteiten van Landschap Noord-Holland worden mogelijk gemaakt door de ruim 32.000 Beschermers, Bedrijfsvrienden, sponsors, Provincie Noord-Holland, de Postcodeloterij en overige donoren. Wij zijn hen zeer erkentelijk voor hun bijdrage.

In het Directieverslag geven wij hen en onze overige stakeholders inzicht in onze bijdrage aan onze missie: de bescherming en het herstel van de prachtige en veelkleurige natuur in onze mooie provincie. Dit doen we door ons te verantwoorden over de voortgang van de realisatie van de doelen uit het meerjarenbeleidsplan 2022-2026. Daarnaast presenteren wij een aantal concrete projecten die wij in 2022 hebben afgerond. Een aantal van deze projecten is ook terug te vinden in het publieksjaaroverzicht 2022 dat op onze website is gepubliceerd. Tot slot doen wij verslag over de financiële resultaten in de jaarrekening over 2022.

Na deze inleiding doet onze Raad van Toezicht verslag van zijn activiteiten in 2022.

Naast dit jaarverslag maken wij een inhoudelijk verslag van de resultaten die zijn geboekt met de activiteiten die betaald zijn met de jaarlijkse bijdrage van de provincie Noord-Holland voor het programma Betrekken bij Groen. Dit programma is gericht op de ondersteuning van in totaal ca 12.000 vrijwilligers in het groene domein van de provincie. Deze ca 12.000 vrijwilligers zijn actief in zelfstandige vrijwilligersgroepen en/of verbonden aan een Terrein behorende Organisatie (TBO).

2 Verslag Raad van Toezicht

Samenstelling Raad van Toezicht

In paragraaf 3.5.1 van het Directieverslag is een overzicht met de namen en nevenfuncties van de Raad van Toezicht-leden opgenomen.

Vergaderingen Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in 2022 vijf keer vergaderd in aanwezigheid van de (interim)directie. In deze vergaderingen heeft de Raad van Toezicht zijn goedkeuring verleend aan en gesproken over:

Financieel

- De jaarrekening en het inhoudelijk jaarverslag 2021;
- De resultaatbestemming 2021;
- De berekening van de BSD-score CBF voor de directiebeloning over 2021;
- De begroting 2023;
- Een aantal instemmingsverzoeken voor inzet van de verschillende bestemmingsreserves;
- Het investeringsverzoek voor het plaatsen van PV-panelen op de Potstal in het IJperveld;
- Financiële onderwerpen waarbij de Financiële Commissie terugkoppeling en advies geeft vanuit de commissievergadering.

Beleid en organisatie

- Het meerjarenbeleidsplan 2022-2026;
- Het directiestatuut dat naar aanleiding van een statutenwijziging in november 2021 op een aantal punten is gewijzigd;
- De werkwijze waarop er op een planmatige manier wordt omgegaan met de bestemmingsreserves;
- Het Jaarplan voor 2022;
- Het Jaarplan voor 2023;
- Het Meerjarenonderhoudsplan 2023-2053;
- De beantwoording van de reflectievragen uit de Jaarlijkse Check en Reflectie van het CBF;
- Het vrijmaken van lobby-capaciteit om de strategische doelen van de organisatie te realiseren;
- Het vormgeven van interactie tussen (een afvaardiging van de) Raad van Toezicht en de kerngroep medezeggenschap;
- De toegekende subsidies voor het Veenweiden Innovatieprogramma Nederland (VIP NL);
- De publiekscampagne **Geef de grutto een thuis om groot te worden**;
- De stand van zaken van het project Fort Zuidwijkermeer;
- De uitkomsten van de externe audit ISO9001, VCA, Kleurkeur, Groenkeur;
- De werving- en selectieprocedure van een nieuwe directeur vanwege het vertrek van Ernest Briët in verband met het aanvaarden van een andere functie.

Grondaankoop, erfpacht en overige vervreemdingen

- De verkoop van een kleine strook grond in de gemeente Wester-Koggenland;
- De verkoop van een gedeelte van een perceel in de gemeente Uitgeest;
- De gedeeltelijke beëindiging van het erfpachtrecht van een perceel in de gemeente Zijpe;
- De aankoop van percelen in de Zuurvenspolder te Bergen;
- De aankoop van een perceel in Akersloot;
- Verschillende kwesties op het gebied van grondaankopen, erfpacht en vervreemdingen.

In 2022 heeft de Raad van Toezicht vanwege omstandigheden besloten de jaarlijkse veldexcursie niet door laten gaan.

In 2022 heeft de Raad van Toezicht een zelfevaluatie gehouden. Hier is de samenwerking besproken tussen de RvT-leden onderling en tussen de RvT en de directeur, c.q. tijdelijke directie. Zeker in de periode van de directeurswissel is een goede onderlinge verstandhouding cruciaal. Hier is dan ook aandacht aan besteed. Ook heeft de RvT het voornemen om enkele aanscherpingen in haar werkwijze aan te brengen, met name gericht op de statuten en regelingen die in werking treden bij een plotseling vertrek of langdurige afwezigheid van de directeur. Hierbij zijn ook de adviezen van het CBF meegenomen die benadrukt worden bij hun toetsing. De focus van de RvT ligt daarmee iets meer dan voorheen op de governance-kant, hoewel wij ons natuurlijk altijd het meest betrokken voelen bij de inhoud.

Ook in 2022 heeft voorafgaand aan de Raad van Toezicht-vergaderingen een vooroverleg plaatsgevonden met alleen de Raad van Toezicht-leden (zonder de aanwezigheid van de directeur). In dit overleg worden standpunten uitgewisseld over de agenda-onderwerpen van de aansluitende Raad van Toezicht-vergadering. Dit heeft de effectiviteit van de vergaderingen vergroot.

Commissies

De Raad van Toezicht werkt met een Financiële Commissie die in 2022 vier keer bijeen is gekomen. De Financiële Commissie bestaat uit twee vaste leden en heeft als taak de Raad van Toezicht te adviseren ten aanzien van goedkeuring van de begroting, jaarrekening, periodieke financiële rapportages, het accountantsverslag en de managementletter. De bespreking van de jaarrekening 2021, het accountantsverslag en de managementletter heeft plaatsgevonden in aanwezigheid van de accountant.

Daarnaast werkt de Raad van Toezicht met een remuneratiecommissie die bestaat uit de voorzitter en een lid Raad van Toezicht. De remuneratiecommissie voert jaarlijks het functionerings- en beoordelingsgesprek met de directeur.

Intern overleg

In 2022 heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht frequent overleg gevoerd met de directeur. In dit overleg wordt de voortgang van lopende zaken besproken maar vindt ook afstemming plaats over het opstellen van de agenda van de Raad van Toezicht-vergaderingen. In het kader van de geldende systematiek heeft de remuneratiecommissie normaliter een functionerings- en beoordelingsgesprek met de directeur. Vanwege het vertrek van de directeur per eind september 2022 heeft dit gesprek in 2022 niet plaatsgevonden.

Na het vertrek van de directeur heeft de Raad van Toezicht de dagelijkse leiding van de organisatie belegd bij twee MT- leden. Met een wekelijks voortgangsoverleg is de voorzitter van de Raad van Toezicht op de hoogte gehouden van de interne gang van zaken.

In 2022 heeft een afvaardiging van twee Raad van Toezicht-leden twee keer overleg gehad met de kerngroep medezeggenschap; eenmaal vond dit overleg plaats in aanwezigheid van het hoofd Bedrijfsvoering en eenmaal alleen met de leden van de kerngroep medezeggenschap. Besproken zijn zaken m.b.t. de werkgeversrol en de wensen die daarover bij de medewerkers leven. In de tweede helft van het jaar is vanzelfsprekend het profiel en het proces van de werving van een nieuwe directeur met de Medezeggenschapsgroep besproken. Op de wijze waarop de RvT hun betrokkenheid wilde vormgeven werd positief gereageerd.

Oordeel van de Raad van Toezicht over de algemene gang van zaken

Begin 2022 is het nieuwe meerjarenbeleidsplan vastgesteld. Daaruit spreekt de ambitie om actief de kansen te benutten die zich voordoen om nieuwe belangrijke gebieden te verwerven. Juist nu er zoveel discussie is over de herinrichting van het landelijk gebied van onze provincie is het van belang hier alert op te zijn. De organisatie is professioneel goed toegerust zodat alle taken ook goed uitgevoerd kunnen worden. Het plotselinge vertrek van de directeur wegens zijn wethouderschap is opgevangen door twee MT- leden in nauwe afstemming met de voorzitter van de raad. Daarmee is de continuïteit van alle activiteiten goed geborgd. Ook financieel was er een gezonde ontwikkeling waarmee de ambities ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Landschap Noord-Holland slaagt er steeds beter in op meetbare en kwalitatieve resultaten te sturen en marktgericht te werken. Er blijft ruimte voor verdere verbetering, maar de organisatie als geheel is robuust en toekomstbestendig

De Raad van Toezicht is content met het ambitieniveau en de inhoudelijke doelen die door de organisatie zijn gerealiseerd in 2022. Het directieverslag geeft hiervan een mooie samenvatting. Vanuit zijn rol heeft de Raad van Toezicht deze ontwikkeling nauwgezet gevolgd en is ingenomen met het resultaat. Landschap Noord-Holland wordt geleid door een betrokken en deskundige directeur en gedragen door een goede ploeg van mensen die het samen mogelijk maken om met veel ambitie aan de toekomst van het Noord-Hollandse landschap te werken.

De Raad van Toezicht heeft het voorliggende jaarverslag en de voorliggende jaarrekening goedgekeurd. Ook heeft de Raad daarbij decharge verleend aan de directie over het door hen gevoerde bestuur in 2022.

Heiloo, 14 juli 2023
Rosemarijn Dral, voorzitter
Jeroen Huisman
Rémon van Riemsdijk
Fred Ruiten
Vera Dalm

3 Directieverslag

3.1 Doelstelling, missie en visie

Landschap Noord-Holland zet zich in om natuur, landschap en hiermee samenhangende cultuurhistorie in de provincie Noord-Holland duurzaam te behouden en verder te ontwikkelen. Dit doen wij vanuit de overtuiging dat dit belangrijk is voor het welzijn van mens en natuur. Wij maken Noord-Holland mooier door samen met anderen natuur en landschap te ontwikkelen en te beheren. Landschap Noord-Holland is een natuurorganisatie die zijn succes dankt aan de inzet van mensen. De mensen-kant van onze organisatie krijgt onder meer invulling door ondersteuning van vrijwilligers bij hun werkzaamheden in natuur en landschap maar ook door onze gebieden optimaal beleefbaar te maken voor recreanten.

Van de ongeveer 12.000 vrijwilligers die actief zijn in de provincie Noord-Holland zijn rond de 4000 vrijwilligers betrokken bij onze organisatie. Het gaat hier om vrijwilligers die actief zijn in onze gebieden en om zelfstandige vrijwilligersgroepen die vanuit onze organisatie ondersteuning krijgen.

Landschap Noord-Holland is een zelfstandige rechtspersoon, gevestigd in Heiloo.

In 2022 hebben wij ons meerjarenbeleidsplan geactualiseerd voor een periode van vijf jaar (2022-2026). Wij hebben de zeven bestaande ambities teruggebracht naar vijf om meer focus aan te brengen:

1. Oppervlakte aan natuur vergroten
2. Behoud en groei van de biodiversiteit
3. Landschap klimaatbestendig maken
4. Cultuurhistorisch erfgoed toekomstbestendig maken
5. Mensen betrekken bij natuur en landschap

Het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2022-2026 is begin 2022 door de Raad van Toezicht vastgesteld.

Statutaire doelstelling

In de statuten is de doelstelling van onze organisatie als volgt vastgelegd:

Landschap Noord-Holland stelt zich als specifiek Noord-Hollandse organisatie ten doel met, door en voor de Noord-Hollandse bevolking natuur, landschap en de daarmee samenhangende cultuurhistorie in de hele provincie duurzaam te behouden en verder te ontwikkelen, vanuit de overtuiging dat dit in het belang is voor het welzijn van mens en natuur.

Missie en visie

“Samen maken we Noord-Holland mooier door landschap te ontwikkelen en te beheren.”

Landschap Noord-Holland wil ervoor zorgen dat mens en natuur zich ook in de toekomst thuis voelen in het veelkleurige Noord-Hollandse landschap en ervan kunnen genieten. Dat is hard nodig, want de natuur staat ook hier flink onder druk en de verscheidenheid aan planten- en diersoorten holt al decennialang achteruit. Het is onze opdracht bij te dragen aan het stoppen van die terugloop.

We geven de natuur een stem. Met passie voor het landschap en oog voor zakelijkheid zetten we ons in voor een toekomstbestendige natuur die zichzelf kan blijven vernieuwen. Die de klimaatverandering kan doorstaan en de groeiende groep bezoekers rust kan blijven bieden in het drukke bestaan.

3.2 Risico's en onzekerheden

Landschap Noord-Holland is zich bewust van de financiële, juridische en imago technische risico's die met haar activiteiten gepaard gaan. Wij brengen onze risico's continue in kaart en daar waar mogelijk minimaliseren wij deze.

Landschap Noord-Holland maakt gebruik van een systematisch proces om deze risico's te mitigeren. Hiertoe voeren wij diverse risicoanalyses uit. Wij zijn van mening dat de huidige maatregelen en procescontroles voldoende basis bieden om deze risico's te dragen en voorzien hieruit geen directe negatieve gevolgen.

Wij zijn van mening dat met name financiële risico's afgedekt zijn tot een niveau waarop zij het voortbestaan van de organisatie niet in gevaar kunnen brengen.

In het boekjaar 2022 hebben zich geen risico's voorgedaan die een materiële impact hadden op de organisatie.

Beleid

Landschap Noord-Holland deelt op provinciaal niveau met verschillende partijen gemeenschappelijke belangen, zoals het behoud van natuur, herstellen van cultureel en historisch erfgoed en het actief participeren in bredere vraagstukken rond duurzaamheid en natuurontwikkeling. In sommige gevallen is er in dit speelveld sprake van tegengestelde belangen, bijvoorbeeld in contact met particuliere grondeigenaren of agrarische ondernemers. Landschap Noord-Holland kiest in die gevallen in beginsel voor een constructieve benadering gericht op het vinden van een breed gedragen oplossing. Daar waar noodzakelijk worden ook grenzen gesteld om hierbij actief te benadrukken binnen welke context Landschap Noord-Holland opereert.

Verzekeringen

Landschap Noord-Holland bezit grond en onroerend goed dat met een opstaldekking adequaat is verzekerd; de materiële bezittingen bestaan daarnaast uit de inventaris van het kantoorpand(en) die is verzekerd tegen brand en diefstal, inclusief eventuele gevolgschade. Voor de personeelsleden, eventuele stagiairs of zzp'ers is een werknemersschadeverzekering en voor de directeur en Raad van Toezicht-leden is een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

Voorkomen van fraude

Functiescheiding, inkoopprocedures, regelingen voor mandatering en projectbegrotingen, nacalculaties en evaluaties zijn bedoeld om fraude te voorkomen. Landschap Noord-Holland heeft haar AO/IC zodanig ingericht dat de risico's op fraude zijn geminimaliseerd. Daarnaast sturen wij op een open cultuur waarin collega's elkaar aanspreken op gedrag en werkwijzen. Het team van bedrijfsvoering heeft de centrale opdracht om toe te zien op de adequate naleving van administratieve protocollen die ingericht zijn om ongewenst handelen te voorkomen. Uiteraard worden bevindingen vanuit onze controlerend accountant in acties belegd en opgevolgd.

In 2022 is specifiek aandacht besteed aan:

Automatisering

Samen met een aantal provinciale Landschappen maakt Landschap Noord-Holland gebruik van de diensten van een professionele aanbieder van automatisering: Axians. Hiermee borgen wij de betrouwbaarheid en continuïteit van de kantoorautomatisering, samen met de digitale, fysieke en organisatorische beveiliging van de systemen. De organisatie heeft in de samenwerking nadrukkelijk aandacht besteed aan de totstandkoming van strategisch ICT-beleid waarin verantwoordelijkheden binnen de lijnorganisatie helder zijn vastgelegd.

Reputatieschade

Een transparante handelswijze en communicatiestrategie zijn essentieel voor de geloofwaardigheid en reputatie van Landschap Noord-Holland. Intern loopt die via verschillende overlegcircuits, intranet en diverse nieuwsbrieven. Extern gebruiken wij onze website, social media, ons tijdschrift, jaarpublicaties en persberichten om andere partijen te informeren en te betrekken.

Arbeidsomstandigheden

Arbo, veiligheid en duurzaamheid zijn structurele aandachtspunten binnen Landschap Noord-Holland. Jaarlijkse herhalingen van BHV- en EHBO-trainingen en opvolgingen in VCA+ dragen bij aan deze aspecten. Periodiek wordt een risico- en inventarisatie en - evaluatie gehouden om aandachtsgebieden te signaleren en te adresseren.

3.3 Doelrealisatie

Hieronder geven wij per ambitie de focuspunten aan van onze inzet en de resultaten in 2022. In ons meerjarenplan 2022-2026 zijn deze vijf ambities als richtinggevend voor ons handelen vastgelegd.

Daarnaast rapporteren we over concrete doelstellingen (KPI's) die zijn vastgesteld voor onze organisatie om beter te sturen op de meerjarendoelen die we willen bereiken. Deze KPI's ondersteunen ook de medewerkers om goed richting te geven aan onze gezamenlijke inspanningen.

Meerjarenbeleidsplan 2022-2026

Ambitie 1 – Oppervlakte natuur vergroten

Een belangrijke opdracht voor onze organisatie is het leveren van een bijdrage aan het afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2027. Op veel plaatsen in de provincie zijn wij bezig met het creëren van nieuwe aankoopkansen en ook het verzilveren van concrete opties. Dit zijn vaak processen van een lange adem. Als zich een concrete situatie voordoet, is het van belang dat wij voldoende geld beschikbaar hebben om tot aankoop over te gaan. Door meerdere succesvolle fondsenwervende campagnes is onze aankoopreserve vergroot. Gelukkig hebben wij deze ook afgelopen jaar kunnen inzetten voor een aantal aankopen.

Voorbeeld van gerealiseerde aankoop in 2022

Aankoop van 5 ha in de Zuurvenspolder

Aan de oostzijde van het Noord-Hollandse dorp Bergen ligt een historische polder van 137 hectare: de Zuurvenspolder. Het landschap is er wijds en open, met plekken waar je nog oude strandwallen vindt. Een gebied dat honderden jaren haar oorspronkelijke karakter heeft behouden en vol zit met bijzondere flora en fauna. Dankzij donaties van duizenden natuurliefhebbers hebben we in oktober 2022 bijna 5 hectare agrarische grond aangekocht in deze polder. Hiermee zetten we, in samenwerking met omwonenden, een belangrijke stap in het versterken en behouden van dit natuurgebied. Ook streven we naar de realisatie van een groot aaneengesloten natuurgebied. Daarvoor is het belangrijk dat de Zuurvenspolder wordt toegevoegd aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dat geeft niet alleen (wettelijke) duidelijkheid, er komen dan ook gelden beschikbaar voor adequaat natuurbeheer. Voor het stuk grond dat wij nu in eigendom hebben, is een verzoek ingediend bij de Provincie Noord-Holland, de eerste stap om gronden in de Zuurvenspolder toe te voegen aan het Natuur Netwerk Nederland.

Doelstelling voor 2026

250 hectare grond aankopen in 5 jaar tijd

Landschap Noord-Holland wil meer natuurgebieden duurzaam veiligstellen voor de toekomst. We zetten in op minimaal 100 hectare, maar houden daarbij onze wens om uiteindelijk 250 hectare aan te kopen, scherp in het vizier.

Resultaat in 2022

22 ha in eigendom en erfpacht verkregen

In 2022 heeft Landschap Noord-Holland ca. 22 ha in eigendom en erfpacht verkregen. Een belangrijke aankoop die we in 2022 hebben kunnen realiseren betreft de aankoop van ca. 5 ha in de Zuurvenspolder in Bergen.

Ambitie 2 – Groei van biodiversiteit

Nergens in Europa gaat het zo slecht met de biodiversiteit als in Nederland. Geruisloos verdwijnen zeldzame, maar ook heel gewone planten en dieren uit ons land. Elk jaar weer. Nederland bungelt onderaan de lijst Europese landen als het gaat om de oppervlakte beschermde natuur en waterkwaliteit door vervuiling met onder andere mest, lozingen en andere verontreinigingen. Van de oorspronkelijk in Nederland voorkomende soorten is gemiddeld nog maar een fractie van hun populatie over. Ook in onze natuurgebieden zien we deze achteruitgang. Stikstof minnende soorten zoals grassen, brandnetel en braamstruiken rukken op en verdringen bijzondere, inheemse planten en dieren. En de slechte kwaliteit van het oppervlaktewater gaat ten koste van (onder)waternatuur. Ondanks deze omgevingsfactoren spanden onze boswachters en vrijwilligers zich elke dag keihard in voor de natuur met allerlei beheerwerkzaamheden in onze natuurgebieden zoals maaien en afvoeren van gras en riet, snoeien, kappen en het plasdras zetten van gebiedjes om bij te dragen aan het behoud van biodiversiteit.

Voorbeelden van gerealiseerde projecten in 2022

Hieronder geven wij twee voorbeelden van projecten die wij in 2022 hebben gerealiseerd in het kader van onze ambitie 'Groei van biodiversiteit'. Meer projectvoorbeelden zijn terug te vinden in ons publieksjaarverslag.

Maatregelen vanuit het weidefonds

In 2022 organiseerden we een actie voor bescherming van onze nationale vogel: de grutto. De grutto heeft dringend hulp nodig, want de populatie grutto's neemt in een schrikbarend tempo af. Als het zo door blijft gaan, sterft dit boegbeeld van het Noord-Hollandse boerenland uit. Duizenden natuurliefhebbers brachten met donaties in ons weidevogelfonds samen meer dan € 71.000 bij elkaar! Hiermee bieden we extra bescherming dankzij maatregelen in weidevogelgebieden. Zo komt er een plas-dragegebied in Westerveer voor meer voedsel, passen we de waterhuishouding in Wadweere aan en installeren we een pomp in de Kolk van Dussen om het waterpeil te optimaliseren. Met plaatsing van wildcamera's en training van vrijwilligers zorgen we in 2023 voor extra veiligheid tegen predatoren. Hiermee krijgen de weidevogels nog een extra steuntje in de rug het aankomende broedseizoen.

Herstelmaatregelen Stikstof

Door de stikstofneerslag gaat de verscheidenheid aan planten- en diersoorten al decennialang achteruit. Dat zien we ook in de veenmosrietlanden in het Ilperveld. Daarom is in 2022 hard gewerkt aan natuurherstel in dit gebied. Ook zijn veel exoten verwijderd. Op Buitenplaats Leyduin en in de Noordduinen hebben we schapenbegrazing ingezet om de vergrassing en verzuivering veroorzaakt door de stikstofneerslag aan te pakken. Ook zijn hier veel exoten verwijderd. Helaas blijft de stikstofkraan openstaan, waardoor de stikstofneerslag in onze gebieden doorgaat. Wij vinden dat de stikstofuitstoot bij de bron teruggedrongen moet worden, en alle betrokken sectoren daarin een bijdrage moeten leveren. Wij werken met boeren samen om de natuur te versterken. Want voor weidevogels is de combinatie van (extensieve) landbouwgebieden en natuur essentieel. Er is wel een transitie voor de landbouw nodig om ook daar de uitstoot van broeikasgassen, milieubelasting van bodem en water en het verlies aan biodiversiteit terug te dringen.

Doelstelling 2026

Grutto gezinnen brengen minstens één jong groot in onze weidevogelreservaten.

Voor de kenners: dit betekent een Bruto Territoriaal Succes (BTS) van minimaal 65%.

We maken onze weidevogelgebieden optimaal geschikt voor de grutto. De gebieden Ronde Hoep, Eilandspolder, Weijenbus en Vroonmeer, Hempolder, Eendenkooi van der Eng en Westfriesland staan hiervoor bovenaan de lijst. De Gruttomaatregelen die we nemen zijn bewezen effectief. De ingrepen waar het hierom gaat, zijn helaas wel moeilijk te koppelen aan de gruttoaantallen wegens onvoorspelbare factoren als weersomstandigheden en predatie. De komende jaren zal blijken of onze inspanningen echt impact hebben of dat de gebieden desondanks te klein en te kwetsbaar zijn.

Resultaat in 2022

Het Bruto Territoriaal Succes (BTS) per gebied verschilt sterk. In een aantal gebieden, zoals Hempolder, Kolk van Dussen en Weijenbus en Vroonmeer, was in 2022 het aantal alarmerende grutto's laag. Het aantal territoria in deze gebieden is ook minder dan het gemiddelde. Desondanks werd dit resultaat niet verwacht. Het aantal territoria ligt in de Eilandspolder en in de Ronde Hoep boven het gemiddelde. Wanneer er gekeken wordt naar het aantal alarmerende grutto's blijkt ook dat de aantallen in 't Laeg en Polder Westerveer boven het gemiddelde liggen. Echter, in de Eilandspolder ligt het BTS relatief laag en onder het gemiddelde. Dit in tegenstelling tot de Lage Hoek. Het aantal territoria en alarmroepen lag dan wel onder het gemiddelde, maar het broedsucces lag wel boven het gemiddelde. Alle gebieden bijeengenomen laten een BTS zien van 56% in 2022. Dit ligt onder het gestelde minimum van 65%.

Doelstelling 2026

100 ha groeiend veen ontwikkelen in Ilperveld (en minimaal 50 hectare).

Met het Interbestuurlijk Programma (IBP) Vitaal Platteland Ilperveld onderzoeken we de mogelijkheden om via natuurlijke processen veenvorming en veenbodems te laten groeien, CO2 vast te houden en de natuur te laten herstellen. Dergelijke veenvormende processen zijn nu op beperkte schaal aanwezig in Laag Holland. Het duurt vele tientallen jaren om veen te ontwikkelen en specifieke iconsoorten (tijdelijk) te laten toenemen. Wij willen ervaring opdoen met het in de praktijk opschalen van groeiend veen. Als doel stellen we om tenminste 50 ha groeiend veen 'ingericht' of in ontwikkeling te hebben per uiterlijk 2025. Daarnaast streven we naar de realisatie van een toekomstperspectief voor groeiend veen en zullen we onze kennis delen. In het vijfde jaar organiseren we daartoe in een te organiseren landelijk symposium de opgedane kennis over groeiend veen. In dat jaar leggen we ook realistische doelen vast om te implementeren in onze veenterreinen.

Resultaat in 2022

In het najaar lanceerden we het boek 'Groeiend Veen in Laag Holland' van onderzoeker Ron van 't Veer. Het boekje geeft inspiratie hoe het veenweidegebied er in de toekomst uit zou kunnen zien. Ook organiseerden we een webinar voor ongeveer 100 geïnteresseerden om de kennis te delen met iedereen die aan veen werkt.

Verder hebben we een intern rapport 'Verkenning kansrijke gebieden Groeiend Veen IJperveld' opgesteld waarin we een werkwijze hebben opgenomen voor selectie van groeiend veengebieden. In totaal zijn 12 zoekgebieden gedefinieerd als kansrijk binnen de IBP-Vitaal Platteland periode. Ongeveer 24 hectare daarvan is niet verpacht. Voor deze percelen hebben we voorbereidingen voor het opstellen van inrichtingsplannen getroffen. In december 2022 hebben we een pachtersbijeenkomst georganiseerd om de pachters bij te praten over Groeiend Veen. Tot slot hebben we een inhoudsopgave voor een Toekomstperspectief Groeiend Veen opgesteld. Dit dynamische document wordt gedurende het project gevuld. Het natuurherstelplan Amsterdam Wetlands is hier een onderdeel van. Om extra financiering voor de hogere beheer- en onderhoudskosten van groeiend veen te realiseren is een verkenning gestart naar 'Valuta voor Veen'.

Doelstelling 2026

Het aantrekken van kustbroeders op nieuwe locaties die we speciaal voor hen inrichten en in aantallen en soorten de daaropvolgende jaren weten te behouden.

Visdief, grote stern, dwergstern, noordse stern, kokmeeuw, kluut, bontbekplevier, strandplevier-allemaal kustbroeders- zijn in onze Wadden gerelateerde gebieden in een aantal jaar hard teruggelopen in aantallen. Van 8.000 tot 9.000 broedparen naar een paar honderd broedparen. De oorzaken liggen vooral in predatie, verruiging van kwelders en verzoeting van schorren. Nu trekken de aantallen op sommige plekken weer wat aan. Momenteel ontwikkelen we projecten bij de schorren op het Balgzand, de broedrots bij Den Helder en in het Amstelmeer en hebben we een langere termijn ambitie van een groot zandpolder gebied speciaal om de kustbroeders een veilige plek te bieden. Na aanleg weten de vogels als geen ander zo'n nieuwe plek te vinden, maar door allerlei omgevingsfactoren die daarna gaan spelen, is het zaak om continue te monitoren en het beheer (of misschien zelfs de inrichting) zodanig uit te voeren dat de vogels langjarig terugkeren. Dat kost met name veel tijd en energie in de relevante periode.

Resultaat in 2022

2022 is een wisselend jaar geweest voor de verschillende kustbroeders. We hebben 22% van het uiteindelijke doel van 2.500 broedpaar behaald. Op het Balgzand, in de Balgzandpolder en op de Broedrots zijn relatief hogere aantallen waargenomen. De maatregelen die hier zijn genomen lijken te helpen. Echter, in het Amstelmeer zijn de aantallen zeer laag. Dit maakt dat het totaal van 566 waargenomen broedparen ook zeer laag is. We hebben dus nog een lange weg te gaan.

Doelstelling

Metingen op vlinders en insecten in vier gebieden in 2022. De jaren erop monitoren van aantallen en diversiteit aan insecten.

Onze ambitie is een toename in bloemrijk biotoop en daarmee toename van (soorten) insecten. Dit doen we omdat het aantal insecten en de soortenrijkdom bij insecten fors achteruitgaat. Er zijn voor deze doelstelling vier kleine gebieden geselecteerd, die van elkaar verschillen in beheer. Per gebied stellen we een beheerplan op om de insectenpopulatie (significant) te verbeteren en voeren dat jaarlijks uit. En we monitoren de dag-actieve insecten en zo mogelijk ook nachtvlinders.

Resultaat in 2022

Het aantal waargenomen soorten insecten per gebied lag in 2022 rond de 40 soorten. We hebben gemerkt dat de methode om insecten te inventariseren nog erg in ontwikkeling is, dit vanwege de grote verscheidenheid aan soorten en soortgroepen. Er is weinig bekend over de beste methode om de biodiversiteit in kaart te brengen. Van nachtvlinders zijn relatief weinig individuen en soorten waargenomen. In de twee natuurterreinen zijn zowel meer individuen waargenomen als meer soorten. Echter, het aantal ontloopt elkaar niet heel erg. Voor een agrarisch perceel zijn geen volledige rondes gelopen en is de nulmeting te onvolledig om te gebruiken. Op dit moment zijn we bezig de meet-methodiek en de interpretatie op basis van de aangetroffen soorten verder te verfijnen.

Doelstelling 2026

Minstens 100 broedparen tapuiten in onze duinen, waar zij hun jongen krijgen en grootbrengen

Het natuurgebied de Noordduinen is één van de belangrijkste tapuitenbolwerken op het vasteland van Nederland. In 2017 hebben de lokale en de provinciale overheid met Landschap Noord-Holland een tapuitenconvenant gesloten om in de Helderse duinen een stabiele populatie van 100 broedparen tapuit te bewerkstelligen. Deze ambitie is nog niet gehaald. In 2021 werden 56 broedparen vastgesteld. We spannen ons de komende vijf jaar in om alsnog de ambitie van 100 broedparen te realiseren.

Resultaat in 2022

In 2022 zijn 53 territoria vastgesteld, waarvan 42 territoria met één of meer nesten. 193 Jongen vlogen uit, dit betekent een gemiddelde van 3,64 jongen per territorium (een territorium staat gelijk aan een broedpaar). Dit aantal ligt helaas iets lager dan voorgaande twee jaren. Wel lag het terugkeerpercentage van juveniele tapuiten aanmerkelijk hoger dan vorig jaar. De terugkeer van vrouwelijke tapuiten was dit jaar relatief laag in vergelijking met eerdere jaren.

Ambitie 3 – Landschap klimaatbestendig maken

De impact van zeespiegelstijging voor wadvogels in de Waddenzee pakken we aan met wad-gerelateerde natuurontwikkeling aan de binnenzijde van de Waddendijk. Ook spannen we ons in om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen door in te zetten op het vernatten van veen. Het veenweidegebied heeft ook te maken met opgaven als het remmen van bodemdaling, omgaan met watertekorten en wateroverlast, herstel van de biodiversiteit, verduurzaming van de landbouw en het realiseren van rendabele bedrijfsvoering voor landgebruikers. In mei 2022 hebben we het Innovatie Programma Veen (IPV) succesvol afgesloten. In dit programma hebben we in een periode van 5 jaar in samenwerking met verschillende partijen intensief onderzoek gedaan. De rode draad van het onderzoek was het remmen van bodemdaling en het verminderen van broeikasgas uitstoot, zonder dat het verdienmodel van de boer achteruitgaat. De praktische aanpak, gestoeld op een economische basis voor de landbouw, geeft waardevolle inzichten in maatregelen voor veenbehoud en de invloed van die maatregelen op onder andere bodemdaling, broeikasgas uitstoot, waterkwaliteit, biodiversiteit en landschap. Dit heeft een eindrapportage met bruikbare resultaten opgeleverd.

Deze resultaten hebben er onder meer toe geleid dat in 2022 het landelijke programma VIPNL is gestart. Landschap Noord-Holland is aanvrager en thematrekker voor het onderzoek naar natte teelten in waterrijk veen en het ontwikkelen van veenmos als klimaatbuffer voor de vastlegging van CO₂, natuur en veenmosteelt door optimalisatie van groeiomstandigheden en oppervlaktewater.

Voorbeeld van gerealiseerd project in 2022

Omhoog met het veen

Het Ilperveld is sinds 2022 nationale proeftuin voor onderzoek naar CO₂-opslag door het weer op gang brengen van veengroei. Hier worden belangrijke stappen gezet in de aanpak van klimaatverandering. We zoeken naar een oplossing voor het probleem van de dalende bodems. Een inklinkende bodem stoot veel broeikasgassen uit. Dit is te stoppen door veenmos te laten groeien op natte stukken voormalige landbouwgrond. Veen is voor CO₂-uitstoot en -opslag veel effectiever dan bos. De vertering van plantenmateriaal waarbij CO₂ vrijkomt, gaat onder water veel trager dan in een bos. Door het grondwater op peil te houden voorkom je CO₂-uitstoot, zorg je ervoor dat veenmos en moerasplanten weer kunnen groeien en klimaatgassen gaan opslaan. Het onderzoeksterrein wordt komende jaren verder opgeschaald om te bepalen hoe we optimale situaties kunnen creëren voor CO₂-opslag.

Doelstelling

Terugdringen van de hoeveelheid CO₂ uitstoot en aantal vervoerskilometers binnen de organisatie, te bepalen in 2022 o.b.v. een nulmeting

We introduceren een CO₂ prestatieladder om onze footprint binnen de organisatie inzichtelijk te maken en terug te dringen. Dit kunnen we doen aan de hand van bijvoorbeeld het verbruik van gas, elektra, het type en aantal vervoermiddelen en het kilometerverbruik.

Resultaat in 2022

We hebben deze doelstelling in 2022 niet opgepakt wegens andere prioriteiten. Gezien de grote druk op de interne organisatie vanwege externe factoren (gebiedsprocessen, PPLG), personeelwisselingen en interne ambities en doelstellingen, verschuiven we de voorbereiding van de introductie van de CO₂ prestatieladder naar 2023.

Ambitie 4 – Cultuurhistorisch erfgoed toekomstbestendig maken

We spanden ons in om ons vastgoed toekomstbestendig te maken. In 2022 lag de focus op Buitenplaats Leyduin, fort Zuidwijkermeer en fort Veldhuis. Ook kwamen we op voor cultuurhistorische landschappen. Bij het herstel van het cultuurhistorisch erfgoed en adviezen aan derden stelden we de streekidentiteit en het behoud van natuur voorop. We continueerden het collectieve verzet tegen een voorgenomen snelweg A8/A9 door UNESCO-wereld erfgoedgebied en deden onderzoek naar de liniedijken om deze weer zichtbaar te maken in het landschap.

Helaas liep de renovatie van fort Zuidwijkermeer opnieuw vertraging op. Op onze vergunningaanvraag is een zienswijze ingediend. We zijn daarop met de indieners in gesprek gegaan, wat tot een herziene aanvraag heeft geleid. Deze is inmiddels ingediend bij de gemeente. We hopen in 2023 duidelijkheid te krijgen en de goedkeuring van de gemeente. Hiermee willen we bereiken dat dit prachtige, rustig gelegen fort in gerenoveerde staat behouden kan blijven voor de toekomst.

Er was ook sprake van vertraging bij een ander project: Huis Leyduin op een voetstuk. Het juiste tuinontwerp, passend in omringende landschap en het huis, en getoetst door de Rijksdienst voor Cultuurhistorisch erfgoed, vraagt meer tijd dan gedacht. Onze verwachting is dat we de werkzaamheden in 2023 of 2024 uit kunnen voeren.

Voorbeelden van gerealiseerde projecten in 2022

Hieronder geven wij twee voorbeelden van projecten die wij in 2022 hebben gerealiseerd in het kader van onze ambitie 'Cultuurhistorisch erfgoed toekomstbestendig maken'. Meer projectvoorbeelden zijn terug te vinden in ons publieksjaarverslag.

Renovatie fort Veldhuis bijna klaar

Fort bij Veldhuis is onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Deze stelling is ongeveer 125 jaar geleden gerealiseerd om Amsterdam te beschermen tegen een mogelijke vijand. Op tientallen plekken werden forten gebouwd om doorgang van de vijand over de liniedijken te voorkomen. Fort bij Veldhuis was er daar één van en is onderdeel van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De binnenruimte van het fort verhuren we aan de stichting Aircraft Recovery Group, die er een museum heeft ingericht.

In 2022 zijn we gestart met de renovatie van het fort. Er zijn veel deurkozijnen vervangen, raamkozijnen opgeknapt, er is geschilderd en het aangrenzende keukengebouw is grootschalig aangepakt. De werkzaamheden ronden we in 2023 af. De renovatie is mede mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van de Provincie Noord-Holland en Stichting TriArcus.

Lobby en PR tegen snelweg door het Landschap

Samen met bewoners, agrarisch ondernemers en andere organisaties spannen we ons in om plannen voor een snelweg tussen A8 en A9 in de Groene Long van tafel te krijgen. De provincie kan de kosten van ruim 900 miljoen voor de verdiepte snelweg niet zelf opbrengen en kijkt daarom nadrukkelijk naar het Rijk. Het Rijk ziet er niets in. Met onze eigen, alternatieve gebiedsvisie als tegenhanger hebben we in 2022 een aanzet gegeven om juist het Oer-IJ gebied te behouden én kansen te verzilveren. Met als insteek: deze kostbare Groene Long voor mensen en natuur versterken! Via lobby richting de politiek maken we ons standpunt duidelijk en ook richting ICOMOS delen we onze zorgen over de voorgenomen en ongewenste snelweg, die de Stelling van Amsterdam zal doorkruizen daarmee door UNESCO werelderfgoed loopt.

Doelstelling 2026

Tenminste 1 kilometer liniedijken zichtbaar en beleefbaar gemaakt.

De liniedijken van de Stelling van Amsterdam zijn prachtig, rijk aan cultuurhistorie én aantrekkelijk als fiets- en wandelroute. Hoe waardevol ook, ze zijn vaak vergeten en niet goed onderhouden. Daarom spannen we ons in om de liniedijken weer zichtbaar en beleefbaar te maken, daar waar het kan.

Resultaat in 2022

Natuurlijke Zaken, onze afdeling zakelijke dienstverlening, heeft in 2022 in opdracht van de provincie Noord-Holland de mogelijkheden onderzocht om deze cultuurhistorische landschapselementen in ere te herstellen. Met als hoofdvraag: hoe worden ze herkenbaar en beleefbaar voor recreanten. Voor het tracé tussen fort Krommeniedijk en fort Aagtendijk deden we een haalbaarheidsstudie (definitiefase) voor het terugbrengen van historische beplanting en het toegankelijk maken van de dijk voor wandelaars. Een volgende stap is het uitwerken van de maatregelen (voorbereidingsfase) in overleg met onze pachters, gemeenten Uitgeest en Heemskerk en Recreatie Noord-Holland. De uitvoering start najaar 2024. Al met al liggen we op koers om de doelstelling van 1 km liniedijk te halen.

Ambitie 5 – Mensen betrekken bij natuur en landschap

Mensen betrekken bij de natuur is het belangrijkste doel van het Betrekken bij Groen Fonds. De provincie Noord-Holland stelde in 2022 € 101.500 beschikbaar. Afgelopen jaar hadden we een recordaantal van 92 vrijwilligersorganisaties die in totaal voor meer dan € 503.000 budget aanvroegen voor groene projecten. Projecten die een financiële bijdrage krijgen versterken de biodiversiteit in de provincie, ondersteunen vrijwilligersgroepen in hun werk om de natuur te beheren, verbeteren de bescherming van dieren en planten of hebben een innovatief groen idee. Projecten die zich daarnaast richten op participatie én veel mensen bereiken, kregen een groter bedrag toegekend. De jury bestond uit een vertegenwoordiging van natuurorganisaties en honoreerde 48 van deze projecten: 22 volledig en 26 aanvragen ontvangen een deel van het aangevraagde bedrag.

In 2022 konden we, via een financiële bijdrage van de Nationale Postcode Loterij, de aangesloten zelfstandige vrijwilligersgroepen helpen om veilig en gezond te werken in de natuur. Om het werk prettig en aangenaam te kunnen doen hebben diverse vrijwilligersgroepen gereedschappen aangeschaft. Dit zijn vooral groepen die wekelijks werken en geen gebruik kunnen maken van de tijdelijke uitleen van ons vrijwilligersdepot of gereedschappen gebruiken die wij niet in het uitleenassortiment hebben. Verder zijn er op aanvraag cursussen gegeven en hebben vrijwilligers bij ons cursussen kunnen volgen. Op het gebied van biodiversiteit is er ook weer veel gebeurd. Er zijn veel zaden, planten, struiken en bomen aangeschaft, gezaaid en geplant om de insecten en andere dieren weer te voorzien van eten en schuil- en nestgelegenheden.

Voorbeelden van gerealiseerde projecten in 2022

Hieronder geven wij twee voorbeelden van projecten die wij in 2022 hebben gerealiseerd in het kader van onze ambitie 'Mensen betrekken bij natuur en landschap'. Meer projectvoorbeelden zijn terug te vinden in ons publieksjaarverslag.

Groen Kapitaal

Het programma Groen Kapitaal in de Buurt zet zich in voor een groenere en aantrekkelijkere leefomgeving. De gemeente Alkmaar is één van de eerste gemeenten die meedoet. Via het programma hebben enthousiaste buurtbewoners in 2022 gewerkt aan méér biodiversiteit in de stad Alkmaar. Tijdens dit programma zijn niet alleen ideeën bedacht door de bewoners, maar hebben ze deze ook zelf uitgevoerd. In totaal zijn er zes groene projecten uitgevoerd in de buurt. We zien dat steeds meer mensen aan de slag willen met de natuur in hun eigen leefomgeving. Groen Kapitaal ondersteunt groene burgerinitiatieven. De aanpak is driedig en bestaat uit een participatieve buurtaanpak, een financiële bijdrage voor materialen en planten en verbinding via het kennisnetwerk. De provincie Noord-Holland en de gemeente Alkmaar stelden geld beschikbaar, zo konden de bewoners snel aan de slag.

Natuurwerkdag

In 2022 was de 22e editie van de Natuurwerkdag op vrijdag 4 én zaterdag 5 november. In heel Nederland deden 15.119 deelnemers mee aan ruim 560 natuurklussen die bijdragen aan natuurbehoud- en herstel. In Noord-Holland waren ongeveer 70 locaties waar je als vrijwilliger aan de slag kon, met werkzaamheden als bijvoorbeeld wilgenknoten, aanleggen van ijsvogelwanden en klussen bij een heemtuin of een bijzonder stuk natuur. De Natuurwerkdag is een jaarlijks hoogtepunt in sociaal opzicht en voor de natuur natuurlijk. Ons doel is dan ook om zoveel mogelijk mensen kennis te laten maken met groen vrijwilligerswerk. Voor één keer- of misschien ben je daarna wel verkocht? Op onze website staan de 150 werkgroepen. Wij lenen hen gereedschappen, organiseren boeiende lezingen en bieden natuurcursussen aan. De Natuurwerkdag is mede mogelijk gemaakt dankzij de Nationale Postcode Loterij.

Doelstelling 2026

20 km groen strand, 2 broedstranden en communities op vijf locaties

De Nederlandse stranden zijn bijzondere en ook dynamische gebieden die bijdragen aan de biodiversiteit in ons land. Door intensief strandbeheer en recreatiedruk is er minder ruimte voor natuur op het strand en minder rust voor op het strand broedende vogels. Met hulp van de Nationale Postcodeloterij zetten we ons in om de natuurwaarden te versterken en natuurbeleving weer onderdeel te maken van de strandbeleving. Dit doen we door het bijzondere en ook wonderlijke verhaal van het strandleven te vertellen, bewustzijn te vergroten en het strandbeheer aan te passen, waardoor de voedingsbodem en verder strandleven een kans krijgt zich te ontwikkelen.

Resultaat in 2022

In Noord-Holland zijn strand- communities opgericht in Petten en Heemskerk. De communities ruimen afval op, geven voorlichting en gaan met belanghebbenden in overleg. Er zijn broedstranden gecreëerd voor vogels die worden gemonitord. Ook werd een monitoringsapp gelanceerd, is een mobiele informatiekar ingezet en zijn twee Sandsation activiteiten gehouden. Samen met vele vrijwilligers, ondernemers, natuurorganisaties en gemeenten geven we zo ruimte aan de natuur op het strand en rust aan strandbroeders als bontbekplevier en sterns.

3.4 Financieel beleid en financiële resultaten

Landschap Noord-Holland heeft het boekjaar 2022 afgesloten met een batig saldo van € 285.000, -. Dit saldo is grotendeels tot stand gekomen vanuit nalatenschappen (€ 768.000, -) en de afkoop van erfpachtovereenkomsten (€ 919.500, -). Daarnaast heeft de organisatie € 720.000, - van haar reserves aangesproken voor de verschillende doelstellingen waaraan deze zijn verbonden: aankoop van natuurgronden, renovatie van cultuurhistorisch erfgoed, gebiedsontwikkeling en non-cyclisch beheer binnen onze natuurterreinen.

De extra inkomsten uit nalatenschappen en erfpachtenovereenkomsten zijn geen structurele inkomsten voor Landschap Noord-Holland. Uiteraard vormen zij geen onderdeel van de reguliere begroting en zijn deze inkomsten bestemd om in de toekomst de uitgebreide ambities van de organisatie onafhankelijk verder vorm te geven.

De afdeling Marketing en Communicatie zet in op stabilisatie en waar mogelijk groei van donateurs, zowel particulier als zakelijk.

Het bedrijfsresultaat (€ 194.000, -) van Natuurlijke Zaken, onze zakelijke dienstverleningstak, vormde in 2022 onderdeel van het batig saldo van de organisatie en levert hiermee een belangrijke financiële bijdrage aan het mogelijk maken van het realiseren van onze maatschappelijke doelstellingen.

De belangrijkste bronnen van inkomsten zijn inkomsten vanuit subsidieverleners (provinciaal en landelijk) en donateurs. Een risico voor de organisatie is dat structurele subsidies kunnen wegvallen in de toekomst.

Uiteraard is de organisatie zich bewust van dit risico en stuurt door het jaar heen op actuele ontwikkelingen. Hierbij wordt zo veel mogelijk ingezet op een organisatie die in staat is om daar waar noodzakelijk mee te bewegen met de veranderende situatie.

De jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij die via LandschappenNL aan Landschap Noord-Holland wordt overgemaakt is een belangrijke inkomstenbron. De samenwerking met de Nationale Postcode Loterij is per 2021 verlengd voor een periode van vijf jaar. De loterij steunt ons jaarlijks met een financiële bijdrage. Met deze gelden wordt deels voorzien in het structureel onderhoud van onze natuurterreinen, zowel met korte termijn als lange termijn acties. De gelden worden daarnaast ingezet voor aanvullende projectfinanciering.

Marktomzet binnen de afdelingen Onderzoek & Advies en de Groenploeg van de Natuurlijke Zaken activiteit vraagt om continue inzicht en waar nodig bijsturing. Deze afdelingen kunnen adequaat meebewegen met wisselende bedrijfsresultaten. Als organisatie houden we grip op de uitgaven door een planning- en control cyclus die eraan bijdraagt dat adequaat kan worden gestuurd op het feit dat middelen worden toegekend in lijn met de vastgestelde begroting en projectplannen. Dit systeem volgt gedurende het jaar deze activiteiten.

Groenploeg

De afdeling Groenploeg heeft binnen de afgelopen boekjaren een goed resultaat behaald. De omzet ligt in realisatie hoger dan begroot.

Voor 2023 is de verwachting dat de positieve lijn van deze omzetgroei door zal ontwikkelen.

Het mogelijke risico van een tegenvallende omzet kan worden opgevangen door de flexibele schil van medewerkers. Bij een omzet onder € 1.400.000, - vormen de vaste contracten een te groot beslag op de kosten waardoor het moeilijk is om rendement op het werk te realiseren. De additionele omzet wordt met name gerealiseerd door inleners of krachten met een tijdelijk contract, passend binnen de mogelijkheden van onze CAO.

Op dit moment zijn er geen negatieve effecten merkbaar van economische krimp, noch binnen de markt, noch bij (grotere) opdrachtgevers.

Onderzoek en Advies

De afdeling Onderzoek en Advies heeft de afgelopen boekjaren eveneens goede resultaten behaald. Het rendement van de afdeling Onderzoek & Advies is al vanaf het moment van de reorganisatie positief. De omzet ligt in realisatie hoger dan begroot. De lijn tussen omzet en het nettorendement is minder groot dan bij de afdeling Groenploeg. Adequate sturing op de volgende specifieke onderdelen binnen de opdrachten van deze afdeling vindt plaats:

- Kostenbeheersing en commerciële slagkracht in prijsvorming;
- Strakke sturing op lopend werk. Productiviteit is het belangrijkste stuurmiddel om projecten met een adequaat rendement af te sluiten;
- Concurrerende tariefstelling.

Op dit moment zijn er geen negatieve effecten merkbaar van economische krimp, noch binnen de markt, noch bij (grotere) opdrachtgevers.

Gebieden

Binnen de afdeling Gebieden is op operationeel niveau de begroting op orde. Naast de operationele begroting is er ook behoefte aan investeringen op lange termijnonderdelen. Met name non-cyclische werkzaamheden binnen de eigen beheeractiviteiten spelen hierbij een belangrijke rol. De organisatie probeert hier zo planmatig mogelijk mee om te gaan en adequate reserveringen voor dit onderdeel te bewerkstelligen. Hiermee zijn deze werkzaamheden ook voor de toekomst grotendeels veiliggesteld.

In de komende jaren zal moeten worden gezien hoe realistisch het is dat dit organisatieonderdeel zijn dekking volledig zelf kan realiseren. Dit ook in lijn met de lopende discussies rond de mogelijke verdere verhoging van de SNL-vergoeding voor natuurbeheer.

De organisatie zal zich periodiek ook terdege buigen over de totale inzet vanuit de inkomsten van de Nationale Postcode Loterij. Aangezien de toekenning telkens voor een periode van zes jaar is, kan deze inkomstenstroom krimpen of geheel wegvallen.

Marketing en Communicatie

Binnen de afdeling Marketing en Communicatie sturen we op stabilisatie en mogelijk aanvullende groei van donateurs. Hierbij werken we vanuit een fondsenwervingsstrategie, die gestart is in 2020

Er is rekening gehouden met extra financiële mogelijkheden om deze strategie te blijven voortzetten. Daarnaast zal er strategische inzet zijn op de ontwikkelingen in de markt van particuliere giftgevers, waaronder het meer inzetten op actiematige donaties.

Het succes van deze strategie is van belang voor een solide structurele bijdrage van donateurs aan de primaire doelstellingen van de organisatie.

Betrekken bij Groen

Binnen deze afdeling is sprake van structurele bijdragen vanuit het gelijknamige programma. Deze subsidie vormt samen met de bijdrage uit de NPL de vaste financiële basis van deze afdeling. Naast deze structurele subsidies is jaarlijks sprake van minder structurele subsidiestromen gekoppeld aan de doelstellingen binnen het programma. Wegvallen of tegenvallende mogelijkheden hierbinnen kunnen een risico vormen voor een negatieve bijdrage. Continue monitoring met de diverse rapportages is daarom noodzakelijk. Bij tegenvallende cijfers zullen vaste medewerkers zich inzetten op overige afdelingen om de kostendruk te minimaliseren.

Overhead

Kostenbeheersing is een primair doel binnen deze afdeling. Het begrotingsresultaat van afzonderlijke afdelingen hangt nauw samen met binnen de Overhead gestelde doelen.

Bij tegenvallende resultaten van de organisatie kunnen binnen deze afdeling op een aantal posten uitgaven worden uitgesteld of bevroren. Hierbij valt te denken aan investering op ICT-niveau, opleidingen en externe advisering en inhuur.

De organisatie probeert duurzaam te investeren in een optimale ontwikkeling van het personeel en de organisatie. Dit leidt ook tot extra financiële investering op dit gebied.

Algemeen – Balans & Liquiditeit

De verhoudingen binnen de balans zijn positief. De vreemd vermogen positie wordt versneld afgelost. De solvabiliteit (73%) en liquiditeit (3,2-quick ratio) van de organisatie zijn onveranderd goed. Op dit moment houdt de organisatie al haar middelen liquide. Investerings worden gedaan vanuit de liquide middelen en niet met additioneel vreemd vermogen. De organisatie is voornemens om in het komende boekjaar het beleggingsstatuut te herzien en een deel van het liquide vermogen voor middellange- tot lange termijn vast te leggen.

Reserves

De algemene en bestemmingsreserves worden ingesteld door de Raad van Toezicht op voorspraak van de directie. Het doel van de bestemmingsreserves wordt door de directie bepaald en door de Raad van Toezicht goedgekeurd. Uitgangspunt is dat de Raad van Toezicht alle stortingen en onttrekkingen van de reserves autoriseert.

Het is de ambitie van Landschap Noord-Holland om deze beoogde mutaties telkens vooraf in de begroting op te nemen.

Reserves en voorzieningen

Het belangrijkste onderscheid tussen reserves en voorzieningen is dat reserves tot het eigen vermogen van de organisatie behoren en dus in principe vrij aanwendbaar zijn. Er ligt geen oorzaak uit het verleden aan ten grondslag met financiële gevolgen in de toekomst. De besteding vindt wel in de toekomst plaats, maar wanneer, waarvoor en hoeveel is in basis vrij op voorstel van de directie door de Raad van Toezicht goed te keuren.

Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen omdat zij gevormd zijn om (toekomstige) verplichtingen na te komen. De oorzaak ligt bij gebeurtenissen in het verleden.

Continuïteitsreserve

Deze reserve is ingesteld om de financiële risico's van de organisatie op korte en middellange termijn af te dekken en heeft daarmee tot doel te waarborgen dat de organisatie de doelstellingen in de toekomst kan blijven uitvoeren. In overeenstemming met de CBF-norm wordt 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie als maximum gehanteerd. In het verleden is de gewenste omvang vastgesteld op 10% van de begrote baten voor de komende vier jaren. Dit kwam op balansdatum neer op € 3.978.000, -.

Het streven naar een gewenste waarde binnen deze reserve is een moeizaam uitgangspunt. Wij hanteren daarom een minimum saldo van de continuïteitsreserve als uitgangspunt.

De reserve wordt gezien als het weerstandsvermogen van de organisatie. Wij hanteren een minimumniveau van 25% van het balanstotaal.

Bestemmingsreserve

Onder een bestemmingsreserve wordt een reserve verstaan waaraan door de Raad van Toezicht op voorstel van de directie expliciet een bepaalde bestemming is gegeven. Deze bestemming kan ook door de verstrekker van deze middelen zijn vastgesteld. De bestemmingsreserve Doelbestedingen en de bestemmingsreserve Beheer gebieden zijn hier een voorbeeld van.

De omvang van deze reserve wordt bepaald door de door de directie specifiek benoemde en door de Raad van Toezicht goedgekeurde maar nog niet geëffectueerde onttrekkingen passend binnen de doelstelling van de organisatie. Deze reserve is geen verplichting.

Bestemmingsreserve Doelbesteding

Onder de bestemmingsreserve Doelbesteding vallen:

- Reserve groot onderhoud vastgoed;
- Reserve Terreinbeheer (non-cyclisch).

Bestemmingsreserve Beheer gebieden

De omvang van deze reserve wordt bepaald door de ontvangen gelden voor het beheer van specifiek benoemde gebieden voor de lange termijn (gemiddeld 30 jaar).

Bestemmingsreserve In erfpacht uitgegeven vastgoed

Deze reserve is gevormd vanuit de ontvangen bedragen voor de opstallen op de in erfpacht uitgegeven grond, zodat de organisatie het recht van eerste koop zonder meer kon uitoefenen. Bij de behandeling van de jaarrekening heeft de Raad van Toezicht besloten deze reserve op te heffen. Het is geen doel van de organisatie om deze opstallen langdurig in bezit te hebben maar invloed uit te oefenen op het koopproces. Hiervoor is het aanhouden van deze reserve niet noodzakelijk. De wijziging is in de jaarrekening verwerkt en komt ten goede aan de continuïteitsreserve.

Bestemmingsfonds

Een bestemmingsfonds is altijd door derden bepaald en wordt gevormd door giften die zijn ontvangen naar aanleiding van acties met een specifiek doel. De Raad van Toezicht kan geen wijziging in de aanwending aanbrengen, tenzij de verstrekkende (derde) partij dit heeft goedgekeurd.

Het bestemmingsfonds is altijd door derden bepaald en wordt gevormd door giften die zijn ontvangen naar aanleiding van acties met een specifiek doel. De hoogte wordt dan ook direct bepaald door deze ontvangsten.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn vermogensbestanddelen die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaand aan die datum.

Voor alle soorten voorzieningen geldt de zogeheten causaliteitseis, dat wil zeggen dat er een oorzakelijke samenhang moet zijn met een gebeurtenis of met het bedrijfsgebeuren in de periode voorafgaande aan de balansdatum. Toevoeging aan en vrijval van voorzieningen vindt plaats ten laste, respectievelijk ten gunste van de exploitatie (dus niet via resultaatbestemming, zoals bij de reserves), terwijl onttrekkingen plaatsvinden door de aanwending rechtstreeks ten laste van de voorziening te brengen (dus niet via de exploitatie)

Bij een voorziening gaat het dus om het kwantificeren van verplichtingen en risico's. Vandaar ook dat voorzieningen niet tot het eigen vermogen worden gerekend. Op dit moment houdt de organisatie geen materiële voorzieningen aan.

3.5 Governance

3.5.1 Organisatiestructuur

De organisatie wordt geleid door één directeur. De directeur is verantwoordelijk voor de opstelling van het beleid en de uitvoering van het werk zoals verwoord in het Meerjarenbeleidsplan (MBP) en de daarmee verbonden jaarlijkse afspraken bij de vastgestelde begroting. De directeur is daarbij gebonden aan het directiestatuut.

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het door de directeur gevoerde beleid. De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun toezichtstaak voor vier jaar met mogelijkheid tot verlenging. Er is een rooster van aftreden vastgesteld.

Ter voorbereiding van de vergaderingen van de Raad van Toezicht functioneert een Financiële Commissie bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht. De Financiële Commissie bereidt de financiële onderwerpen voor ten behoeve van een effectieve bespreking in de Raad van Toezicht en adviseert de Raad van Toezicht. De directeur brengt de conceptnotities in en geeft toelichting op en legt verantwoording af over de gemaakte keuzes. Aandacht behoevende kwesties of noodzakelijke afwegingen worden in de Financiële Commissie (voor)besproken. Ook is er tijd om van gedachten te wisselen en een gezamenlijk beeld te vormen over het korte - en lange termijn financiële beleid van Landschap Noord-Holland.

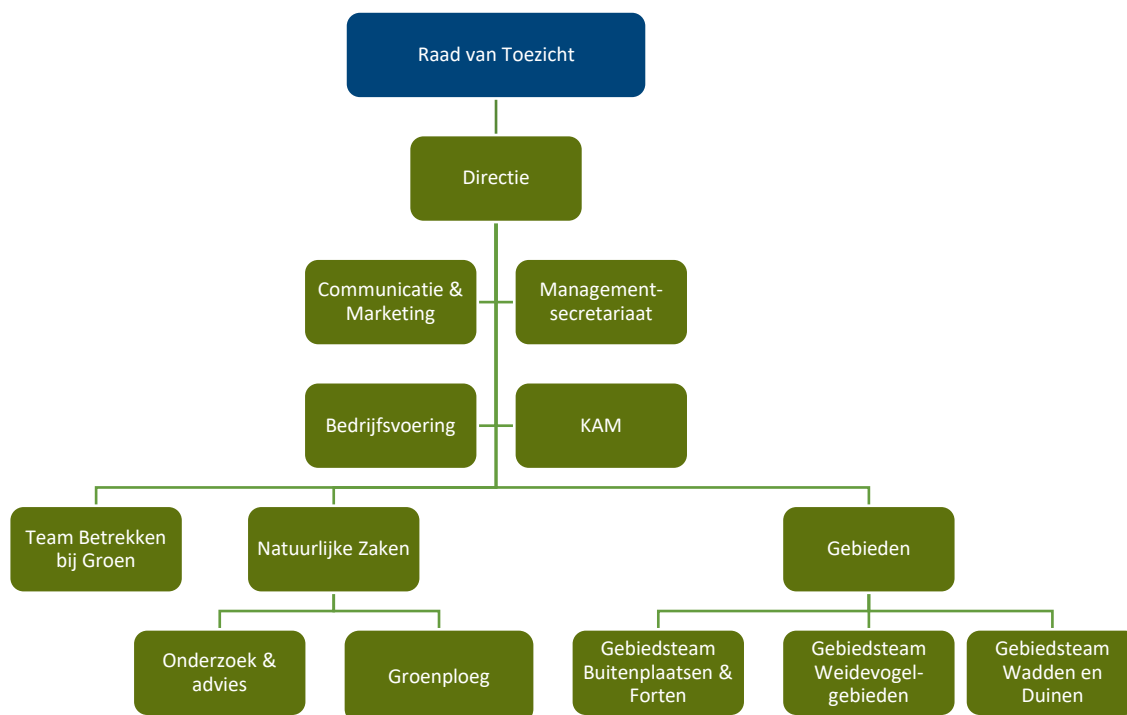
Besluiten m.b.t. de financiën worden genomen in de Raad van Toezicht.

Het functioneren van de directeur wordt jaarlijks geëvalueerd door de Raad van Toezicht. De voorzitter plus een lid uit de Raad van Toezicht (remuneratie commissie) houden de jaarlijkse functioneringsgesprekken en het jaarlijkse beoordelingsgesprek met de directeur.

Onderdeel van de controle op het bestuur vormt ook een zelfevaluatie van de Raad van Toezicht. Deze op te stellen evaluatie zorgt voor een betrouwbaar beeld over het functioneren en effectiviteit van haar leden en samenwerking en biedt aanknopingspunten voor verbeteringen in het functioneren en de werkwijze van de Raad van Toezicht. Eén keer per twee jaar wordt de zelfevaluatie van de Raad van Toezicht begeleid door een onafhankelijke partij.

Organogram

Hieronder is een organogram van de organisatie opgenomen.

Samenstelling Directie

Hieronder zijn de naam en nevenfuncties van de directeur weergegeven.

Directie	
Naam	Nevenfuncties
Ernest Briët, directeur Tot 29 september 2022	<ul style="list-style-type: none"> Lid CAO-overleg/sectorcommissie Bos en Natuur namens LandschappenNL; Lid landelijke Regiegroep Veenweiden namens LandschappenNL; Bestuurslid Rotary Alkmaar-Bergen.
Vanaf 29 september 2022 ad interim: Ilse Miedema Marnix Zuidema	<p>-----</p> <p>Geen nevenfuncties Geen nevenfuncties</p>
Gebeurtenissen na balansdatum Per 1 mei 2023 is Bas Rüter benoemd als directeur.	<p>Bas Rüter heeft de volgende nevenfuncties, die onbezoldigd zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Voorzitter Algemene Ledenvergadering van coöperatie Bionext, de Nederlandse brancheorganisatie voor biologische landbouw en voeding; Lid Algemeen Bestuur Topsector Agrifood namens het innovatieve duurzame MKB; Senior Advisor van Taskforce Nature related Financial Disclosure (TNFD) tot 1 oktober 2023.

Samenstelling Raad van Toezicht

Hieronder een overzicht van namen en relevante nevenfuncties van de leden Raad van Toezicht van Landschap Noord-Holland in 2022.

Naam	Nevenfuncties
Jeroen Huisman, lid	<ul style="list-style-type: none">• Bestuurder van Bjust BV;• Projectmanager Coronasteunmaatregelen Ministerie van Financiën (tot december 2022);• Projectmanager Data science werkomgeving bij Ministerie van Economische Zaken en Klimaat & Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (vanaf december 2022);• Voorzitter Stichting Felix voor het goede doel.
Rosemarijn Dral	<ul style="list-style-type: none">• Wethouder en locoburgemeester in de gemeente Oostzaan;• Voorzitter van het algemeen bestuur OVER-gemeenten;• Voorzitter van het dagelijks bestuur OVER-gemeenten;• Voorzitter van de Schepenbank VVD bestuurdersvereniging;• Bestuur platform hoogspanning;• Lid van het algemeen bestuur Omgevingsdienst IJmond;• Lid van de regioraad Vervoerregio;• Lid van de rekeningcommissie Vervoerregio;• Lid van de bezwaarschriftencommissie Vervoerregio;• Lid van de klankbordgroep OV Vervoerregio;• Lid bestuur van de bestuurdersvereniging VVD Noord-Holland;• Lid BRS (Bestuurlijke Regie Schiphol).
Rémon van Riemsdijk	<ul style="list-style-type: none">• Bestuurder van Advidi;• Bestuurder van Gstream Cloud Services BV;• Bestuurder Van Riemsdijk BV;• Toezichthouder BlueMagenta Investments BVBA.
Vera Dalm	<ul style="list-style-type: none">• Directeur Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE);• Voorzitter Raad van Commissarissen CLM, adviesbureau voor landbouw en milieu;• Dagvoorzitter (freelance);• Voorzitter GroenLinks afdeling de Ronde Venen (onbezoldigd);• Bestuurslid Stichting Fagotfestival (onbezoldigd);• Bestuurslid Orquesta Típica Tango Pasión (onbezoldigd).
Fred Ruiten	<ul style="list-style-type: none">• Wethouder en locoburgemeester in de gemeente Dijk en Waard;• Lid van het Algemeen en Dagelijks bestuur van Cocensus;• Penningmeester van het Algemeen en Dagelijks bestuur van Zaffier;• Penningmeester van de stichting 180;• Penningmeester van de stichting Click F1;• Penningmeester van de stichting Kapelkerk Alkmaar;• Voorzitter stichting Hart voor Heerhugowaard.

3.5.2 Bezoldigingsbeleid Directie, Raad van Toezicht en medewerkers

Directie

De werkorganisatie van Landschap Noord-Holland wordt geleid door een directeur. Landschap Noord-Holland neemt deel aan de Raam CAO Bos & Natuur en heeft een eigen ondernemersdeel met de bijbehorende salaristabellen. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Landschap Noord-Holland mede de 'Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht'. Deze regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De toetsing van het relevante werkelijke jaarinkomen van de directie aan de geldende maxima is in de jaarrekening terug te vinden bij onderdeel 'Bezoldiging directie' onder '4.8 Toelichting op staat van baten en lasten'.

Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht voeren hun activiteiten onbezoldigd uit.

Medewerkers

Landschap Noord-Holland hanteert de CAO Bos & Natuur, ondernemingsdeel Landschappen met de bijbehorende salaristabellen.

3.5.3 Gedragscode en richtlijnen

Gedragscode medewerkers

Voor alle medewerkers van onze organisatie geldt dat zij handelen volgens de geldende gedragscode die in samenspraak met alle medewerkers in 2019 is geactualiseerd en daarna door het MT is vastgesteld. Ook in 2023 geven wij extra aandacht aan de verschillende onderdelen van dit onderwerp met onze interne 'Integriteitsagenda'.

Gedragscode Raad van Toezicht 'Code of conduct'

Alle leden van de Raad van Toezicht hebben een 'Code of conduct' ondertekend. Met deze gedragscode voor onze bestuurders geven wij invulling aan een betrokken vorm van integriteit.

Vertrouwenspersoon, externe vertrouwenspersoon en klokkenluidersregeling

Landschap Noord-Holland neemt haar verantwoordelijkheid bij het bieden van anonieme ondersteuning waar het gaat om klachten of schendingen van persoonlijke of organisatie- integriteit. De medewerkers hebben hiervoor de mogelijkheid om een interne of externe vertrouwenspersoon te raadplegen. In het geval van vermoedens over fraude of financiële integriteitsproblemen is de externe vertrouwenspersoon bevoegd om op te treden en te verwijzen naar het Huis van klokkenluiders. Deze regelingen zijn intern geborgd en worden in 2023 ook op de website van Landschap Noord-Holland geplaatst.

Binnen het boekjaar 2022 is er één melding gemaakt bij de externe vertrouwenspersoon. Deze melding heeft niet geleid tot verdere opvolging. De interne vertrouwenspersoon heeft in 2022 geen meldingen ontvangen.

Richtlijnen kwaliteitsborging

ISO en VCA+

De afdelingen Onderzoek & Advies en Groenploeg vormen gezamenlijk onze Natuurlijke Zaken activiteit. Zij zijn sinds tien jaar ISO 9001 (Onderzoek & Advies en Groenploeg) en VCA+ (Groenploeg) gecertificeerd. Met de jaarlijkse audit en periodieke toetsing wordt het systeem getoetst door een externe en daarvoor geaccrediteerde organisatie.

Naast deze kwaliteitsborging binnen Natuurlijke Zaken streeft Landschap Noord-Holland ernaar om de kwaliteitseisen van beide normeringen zoveel mogelijk ook van toepassing te laten zijn op de overige afdelingen binnen de organisatie en vanuit een integrale benadering te voldoen aan proces- en procedureborging inclusief optimalisatie.

Groenkeur en KleurKeur

Om als aanbieder van groene diensten geloofwaardig te kunnen stellen dat wij een optimaal op ecologie scorende professionele dienstverlener zijn, hebben wij besloten het certificaat KleurKeur te willen voeren. Deze standaard is mede door de Vlinderstichting ontwikkeld. Steeds meer opdrachtgevers vragen hier ook om. KleurKeur is een eisenpakket boven op de eisen van ISO9001. In 2021 werden wij voor het eerst onderworpen aan een externe audit voor KleurKeur. Wij hebben dit certificaat verkregen. Hiermee zijn wij ook Groenkeur gecertificeerd. Groenkeur is een certificaat voor groene dienstverleners en vormt een plus bovenop ISO9001. KleurKeur staat dan in voor de hoge ecologische standaard daar weer bovenop.

SNL-beheercyclus

Om het effectief uitvoeren van deze beheercyclus te monitoren, hebben we onze KAM-coördinator sinds 2019 ook belast met de rol van interne auditor die bevindingen o.a. direct rapporteert aan de directeur. Op 27 september 2022 heeft de meest recente externe audit plaatsgevonden door een SNL-auditcommissie. Wij hebben eind 2022 het formele bericht ontvangen dat wij voldoen aan de eisen die gesteld worden aan het voeren van het SNL-certificaat Natuurbeheer.

Goede Doelen Organisatie

Als Goede Doelen Organisatie laten we graag zien dat Landschap Noord-Holland zorgvuldig omspringt met donaties en andere inkomsten. Daarom zijn wij aangesloten bij de branchevereniging Goede Doelen Nederland en volgen wij de Erkenningsregeling Goede Doelen 2016.

Erkenningsregeling en keurmerk

Sinds 1 januari 2016 is er een Erkenningsregeling Goede Doelen met nieuwe normen en gemoderniseerd toezicht. Wij hanteren de normen van deze regeling. Daarom mogen we ook het CBF erkend Goed Doel keurmerk voeren. Alleen organisaties die betrouwbaar en transparant zijn ontvangen dit keurmerk voor goede doelen. Grensoverschrijdend gedrag wordt binnen onze organisatie niet geaccepteerd. Wij hebben om de geldende normen en waarden binnen onze organisatie helder te maken in 2019 een nieuwe gedragscode opgesteld. Alle medewerkers zijn hierbij betrokken.

Overige richtlijnen

SBF Code voor Goed Bestuur

Deze code belichaamt de ambitie van de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF) om een nieuwe, uniforme standaard voor goed bestuur bij filantropische instellingen te creëren. Landschap Noord-Holland onderschrijft de principes van de SBF Code voor Goed Bestuur.

Richtlijn 650

Onze jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn 650 (onderdeel van richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving). Een Register Accountant controleert de jaarrekening. Publicatie gebeurt via onze website.

ANBI status

Wij zijn een Algemeen Nut Beogende Instelling, kortweg ANBI, wat betekent dat we ons voor minstens 90% inzetten voor het algemeen nut. De Belastingdienst stelt voorwaarden aan organisaties die een ANBI willen zijn. Een organisatie die daaraan voldoet, krijgt de ANBI-status. Dat is aantrekkelijk voor donateurs omdat giften aan een ANBI belastingvoordeel kunnen opleveren. Dit geldt zowel voor losse giften via de giftenaftrek als via periodieke giften. Daarnaast betaalt Landschap Noord-Holland als ANBI geen erf- of schenkbelasting.

3.6 Communicatie met belanghebbenden

Landschap Noord-Holland streeft naar een open dialoog met onze belanghebbenden. Zij zijn onder te verdelen in vrijwilligers en medewerkers, beschermers, schenkers, relaties, bedrijven, vrienden, overheden, semioverheden, particulieren, natuur- en milieuorganisaties, agrariërs en hun organisaties en andere betrokkenen.

Landschap Noord-Holland hecht aan transparante verantwoording met een helder jaarverslag en jaarrekening aan o.a. de subsidiegevers, donateurs (Beschermers) en sponsors (Vrienden). Naast dit jaarverslag staat op de website van Landschap Noord-Holland een publieksjaarverslag. Bestuurlijk en ambtelijk overleg met de provincie Noord-Holland en andere overheden vindt veelvuldig plaats.

Naast het jaarverslag en de publieksversie daarvan wordt met alle doelgroepen gecommuniceerd via onze website en ons kwartaaltijdschrift 'Landschap Noord-Holland'. Daarnaast is de stichting vijf dagen per week bereikbaar via onze Front Office in Heiloo.

We ontvangen wekelijks, soms zelfs dagelijks mails en telefoontjes van betrokken burgers, belanghebbenden en derden. Onze lijn in de beantwoording is: berichten persoonlijk afhandelen. Soms kan dat snel, soms vraagt dit uitzoekwerk in de organisatie om goed te kunnen antwoorden. Als het antwoord niet in lijn is met de behoefte of wens van de indiener, dan zorgen we ervoor dat de indiener een toelichting krijgt op het antwoord. Dat gebeurt per mail en soms telefonisch.

We houden een keer in de 5 à 6 jaar een enquête onder de vrijwilligersgroepen die wij faciliteren via het beleidsprogramma Betrekken bij Groen om te zien in hoeverre het programma optimaal aansluit bij hun behoeften bij het uitvoeren van natuurbeheer, monitoring en voorlichting/educatie in de natuur. In 2017 is de laatste enquête gehouden. Inmiddels werkt het BBG-team aan de voorbereiding van een nieuwe enquête in 2023.

Ook verschijnt er 12 maal per jaar een digitale nieuwsbrief waarmee wij 50.000 abonnees informeren over actualiteiten in de natuur en over onze organisatie. Ook benaderen we media als zich nieuwsfeiten aandienen. Bij fondsenwervende acties nodigen wij geregeld donateurs uit om ter plaatse te zien hoe hun bijdrage is/wordt besteed. Soms kan dit snel, soms pas na een paar jaar, omdat onvoorziene omstandigheden zich aandienen, zoals vertraging vanwege vervuiling met pfas.

3.7 Uitvoering van het meerjarenprogramma in 2023

Meerjarenbeleidsplan 2022-2026

Het beleid van Landschap Noord-Holland is in het meerjarenbeleidsplan 2022-2026 en de diverse afdelingsplannen geformuleerd. De ambities van stichting Landschap Noord-Holland worden beschreven, onderbouwd en waar mogelijk in doelstellingen geformuleerd. Dit meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks geconcretiseerd in een jaarplan en dient als input voor de jaarbegroting. Deze documenten worden in oktober of november ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd. Na afloop van het jaar wordt verantwoording afgelegd in het publieks- en in dit reguliere jaarverslag.

Om beter te kunnen sturen op het doelbereik van de organisatie als geheel is voor het jaar 2023 een strategisch integraal jaarplan opgesteld waarin de belangrijkste doelstellingen en projecten van de organisatie zijn opgenomen. Het betreft hier zowel de externe doelen van de organisatie als de interne doelen. De externe doelen zijn direct gerelateerd aan de vijf ambities uit ons meerjarenbeleidsplan. Om deze te kunnen realiseren is ook het nodige werk intern noodzakelijk. Deze onderlinge relaties zijn in het jaarplan expliciet gemaakt. Op kwartaalbasis zullen we de voortgang met alle leidinggevendenden bespreken en ook rapporteren aan de Raad van Toezicht.

3.8 Maatschappelijke aspecten van ondernemen

Duurzaamheid is vanzelfsprekend een centraal punt in het handelen van onze organisatie. De kern van ons werk is vooral gericht op de "planet"- kant van duurzaamheid. Aan de kant van onze bedrijfsvoering zetten wij ook stappen om steeds meer maatschappelijk verantwoord te opereren.

Een aantal jaar geleden hebben wij ons compleet vernieuwde en verduurzaamde kantoorpand betrokken. Dit kantoorpand is nagenoeg klimaatneutraal. Ook werken we bijna 100% in "the cloud" en zijn we als kantoor bijna papiervrij. De elektriciteit die we gebruiken en niet zelf opwekken met onze zonnepanelen en warmtepompen, betrekken we bij een leverancier van duurzame energie. Andere kantoorlocaties en onze gebouwen proberen wij steeds verder te verduurzamen.

Wij streven ernaar onze dienstreizen zo duurzaam mogelijk uit te voeren. Verder onderzoeken we de mogelijkheden voor vervanging van ons wagenpark door elektrisch vervoer en hebben we voor een van de gebiedsteams een elektrische bus aangeschaft. Ook de Groenploeg verkent de benutting van elektrische vervoermiddelen.

In 2022 hebben we de verdere basis gelegd voor het volleggen van het dak van onze potstal in het Ilperveld met 600 zonnepanelen. Dit traject wordt verder voortgezet en zal naar verwachting in de loop van 2023 leiden tot een succesvolle afronding.

4 Jaarrekening 2022

Jaarrekening 2022

Stichting Landschap Noord-Holland

4 Jaarrekening

Jaarrekening

Balans per 31 december 2022
Staat van baten en lasten over 2022
Bestemming resultaat
Kasstroomoverzicht

Toelichting algemeen
Toelichting op de balans
Toelichting op de staat van baten en lasten

Overige gegevens

Controleverklaring

4.1 Balans per 31 december 2022 (na resultaatbestemming)

ACTIVA	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
(*1000)	€	€
<i>Immateriële vaste activa</i>	99	206
<i>Materiële vaste activa</i>	3.518	3.397
<i>Financiële vaste activa</i>	<u>21</u>	<u>27</u>
	3.638	3.630
<i>Voorraden</i>	5	15
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>	7.665	9.378
<i>Liquide middelen</i>	<u>9.159</u>	<u>7.329</u>
	16.829	16.722
Totaal	<u><u>20.467</u></u>	<u><u>20.352</u></u>
PASSIVA		
(*1000)		
<i>Reserves en fondsen</i>		
- reserves		
continuïteitsreserve	5.641	4.150
bestemmingsreserve	<u>7.052</u>	<u>8.444</u>
	12.693	12.594
- fondsen		
bestemmingsfondsen	<u>2.261</u>	<u>2.075</u>
	14.954	14.669
<i>Voorzieningen</i>	42	42
<i>Langlopende schulden</i>	176	188
<i>Kortlopende schulden</i>	5.295	5.453
Totaal	<u><u>20.467</u></u>	<u><u>20.352</u></u>

4.2 Staat van baten en lasten over 2022

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
BATEN			
(*1000)			
- Baten van particulieren	2.211	1.431	3.222
- Baten van bedrijven	504	670	445
- Baten van loterijorganisaties	1.125	1.125	1.125
- Baten van subsidies van overheden	4.217	3.458	5.464
	<u>8.057</u>	<u>6.684</u>	<u>10.256</u>
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten			
- Netto Omzet	5.246	3.858	3.957
- Kostprijs	<u>5.052-</u>	<u>3.630-</u>	<u>3.698-</u>
- Bruto winst	194	228	259
- Inkomsten beheer eigen terreinen	1.687	827	1.055
- Overige baten	<u>221</u>	<u>270</u>	<u>224</u>
Som van de baten	10.159	8.009	11.794
LASTEN			
Besteed aan doelstellingen			
- Duurzaam beheer	7.134	5.414	8.227
- Maatschappelijke verankering	<u>924</u>	<u>575</u>	<u>892</u>
	8.058	5.989	9.119
Wervingskosten	300	707	291
Kosten beheer en administratie	<u>1.488</u>	<u>1.199</u>	<u>1.347</u>
Som van de lasten	9.846	7.895	10.757
Saldo voor financiële baten en lasten	313	114	1.037
Saldo financiële baten en lasten	-	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Resultaat uit reguliere bedrijfsvoering	313	114	1.037
Vennootschapsbelasting	28	-	37
Resultaat na vennootschapsbelasting	<u><u>285</u></u>	<u><u>114</u></u>	<u><u>1.000</u></u>

4.3 Bestemming van saldo van baten en lasten

Bestemming van saldo van baten en lasten

(*1000)

Saldo van baten en lasten	285
Onttrekking aan bestemmingsreserve doelbesteding (<i>overige reserves</i>)	1
Onttrekking aan bestemmingsreserve Cultuurhistorische elementen	215
Onttrekking aan bestemmingsreserve Soortenbeheer	15
Onttrekking aan bestemmingsreserve Innovatie	19
Onttrekking aan bestemmingsreserve Communicatie & Educatie	14
Onttrekking aan bestemmingsreserve Aankoop natuurterreinen en gebiedontwikkeling	313
Onttrekking aan bestemmingsreserve Terreinbeheer (non-cyclisch)	192
Onttrekking aan bestemmingsreserve Groot- Onderhoud vastgoed	144
Onttrekking aan bestemmingsreserve Projectgelden	87
Onttrekking aan bestemmingsfonds beheer gebieden	322
Onttrekking aan bestemmingsfonds door derden bepaald	177
Onttrekking aan bestemmingsfonds aankoop en inrichting natuurterreinen	52
	<u>1.836</u>
Toevoeging aan de continuïteitsreserve	406-
Toevoeging aan bestemmingsreserve Guurtje Koster grond- en aankoopreserve	107-
Toevoeging aan bestemmingsreserve Terreinbeheer (non-cylisch)	127-
Toevoeging aan bestemmingsreserve Nalatenschappen 2022 nog te labelen	532-
Toevoeging aan bestemmingsreserve beheer gebieden	243-
Toevoeging aan overige bestemmingsreserve Visie eendenkooien 2022	6-
Toevoeging aan bestemmingsfonds Aankoop en inrichting natuurterreinen	113-
Toevoeging aan bestemmingsfondsen	302-
	<u>-</u>
Onttrekking bestemmingsreserve in erfpacht uitgegeven vastgoed	1.085
	<u>1.085</u>
Toevoeging aan de continuïteitsreserve	1.085-
	<u>-</u>

Bestemming resultaat

De bestemming van het resultaat is conform het besluit van het bestuur en is goedgekeurd door de Raad van Toezicht.

4.4 Kasstroomoverzicht

Kasstroom uit operationele activiteiten

(*1000)	2022	2021
Bedrijfsresultaat (na bijzondere baten)	285	1.000
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	609	570
Mutaties voorzieningen	-	4
Mutaties werkkapitaal:		
- afname / toename voorraad	10	1
- afname / toename vorderingen	1.713	151-
- afname / toename kortlopende schulden	158-	3.507
	<u>1.565</u>	<u>3.357</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	2.459	4.931
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in immateriële vaste activa	-	48-
Investerings in materiële vaste activa	617-	656-
Investerings in financiële vaste activa	-	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	617-	704-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Afname / Toename langlopende schulden	<u>12-</u>	<u>1.405-</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	12-	485-
NETTO KASSTROOM	<u><u>1.830</u></u>	<u><u>3.742</u></u>

(*1000)	2022	2021
Saldo liquide middelen per 1 januari	7.329	3.587
Saldo liquide middelen per 31 december	9.159	7.329
	<u>1.830</u>	<u>3.742</u>

4.5 Toelichting

Toelichting algemeen van Stichting Landschap Noord-Holland, te Heiloo

De stichting is statutair gevestigd te Heiloo, Schuine Hondsboschelaan 45a, 1851 HN.
Ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer: 37073325

De jaarrekening is ingericht volgens de Richtlijn Fondsenwervende instellingen (RJ 650), uitgevaardigd door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van Stichting Landschap Noord-Holland zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Het al dan niet opnemen van een voorziening in verband met de VGG-procedure is in belangrijke mate onderhevig aan oordelen en schattingen, welke zijn toegelicht onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaand van de continuïteitsveronderstelling.

Alle in de toelichting vermelde bedragen zijn een veelvoud van € 1.000.

Grondslagen voor waardering

Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde dan wel op basis van de aanschafwaarde.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De lineaire afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur van 3 - 5 jaar.

De immateriële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering.

Materiële vaste activa

Natuurgebieden, verpachte gebieden en opstallen

Gezien het bijzondere karakter van de activa natuurgebieden en daarop gelegen opstallen, worden verwervingen geheel afgeschreven naar nihil. We stoten deze gebieden en opstallen namelijk in principe niet meer af. Bovendien hebben de gebieden en opstallen in hun totaliteit geen of zelfs een negatieve opbrengstwaarde. Ook natuurgebieden en eventuele bijbehorende opstallen, verkregen uit erfstellingen en legaten, worden op nihil gewaardeerd.

Opstallen die door de stichting worden herbestemd in bedrijfseconomische zin leiden tot gedeeltelijke activering van de gemaakte kosten die met deze investering gemoeid zijn.

Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa

De minimum investeringsgrens van activa betreft een aanschafwaarde van € 5, voor zover niet gedekt uit projectbijdragen en/of projectsubsidies en worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde verminderd met lineaire afschrijvingen op basis van te verwachten gebruiksduur.

Voor de afschrijvingen worden de volgende termijnen in acht genomen

gebouwen	10, 15 of 25 jaar
inventaris	3, 5 of 10 jaar
vervoermiddelen	2, 5 of 10 jaar
data- en telecommunicatie	3 of 5 jaar
verbouwingen	6 jaar
machines (incl. boten en tractoren)	3, 5, 10 of 20 jaar
overige bedrijfsmiddelen	3 jaar

In het geval dat investeringen zijn gefinancierd uit een speciale inzamelingsactie worden de baten uit de inzamelingsactie verwerkt in de staat van baten en lasten en wordt de investering geactiveerd onder de materiële vaste activa. De baten verkregen uit de inzamelingsactie worden via de bestemming van het saldo van baten en lasten toegevoegd aan een bestemmingsfonds. Uit het bestemmingsfonds valt jaarlijks via de bestemming van het saldo van baten en lasten een bedrag vrij naar rato van de afschrijvingen op het materieel vast actief ten gunste van de overige reserves.

De materiële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering in het geval van inventaris en data-en telecommunicatie. De overige onderdelen worden aangehouden als zijnde benodigd in het kader van de doelstelling.

Toelichting algemeen

Financiële vaste activa

(Afgekochte) landinrichtingsrente wordt geactiveerd tegen de aankoopprijs of restwaarde, verminderd met lineaire afschrijving op basis van te verwachten gebruiksduur en verminderd met eventuele subsidies ter zake.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De verwerking van voorraden vindt plaats tegen het 'First in - First out' principe. Een eventuele voorziening voor incourantheid wordt hierop in mindering gebracht.

Onderhanden projecten

De projectopbrengsten en projectkosten uit hoofde van de onderhanden projecten worden verwerkt als baten en lasten in de staat van baten en lasten naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum ('percentage of completion-methode with zero profit'). Verwachte verliezen op het onderhanden project worden onmiddellijk in de winst-en verliesrekening als last verwerkt. De mate waarin het onderhanden project is gerealiseerd, wordt bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten en- opbrengsten.

Voor projecten waarvoor overheidssubsidie wordt verkregen waaraan een terugbetalingsverplichting is verbonden bij het niet besteden van de subsidie overeenkomstig de subsidievoorwaarden, worden baten verantwoord bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarden. Voor projecten waarvoor een subsidie wordt verkregen zonder terugbetalingsverplichting, worden de baten verwerkt in het jaar van toekenning. Deze verwerkingswijze is bepalend voor de onderhanden werkpositie voor die projecten.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en na de eerste verwerking tegen de geamotiseerde kostprijs. Overlopende activa worden gewaardeerd op kostprijs, een eventuele voorziening voor mogelijke oninbaarheid wordt hierop in mindering gebracht.

Vennootschapsbelasting

De belasting wordt gebaseerd op de bruto winst over baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten in de jaarrekening met inachtneming van de permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening enerzijds en volgens de fiscale winstberekening anderzijds. De berekening vindt plaats tegen het actuele belastingtarief.

Reserves en Fondsen

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is opgenomen om de risico's op korte en middellange termijn af te dekken

De norm voor de gewenste omvang van de continuïteitsreserve is gebaseerd op 10% van de begrote baten voor de komende vier jaren. Aankoopsubsidies voor natuurterreinen worden buiten de berekening gehouden.

Op basis van de CBF norm, 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie bedraagt de maximale toegestane continuïteitsreserve € 12.926.

Toelichting algemeen

Reserves en Fondsen

Bestemmingsreserve doelbesteding

De omvang van deze reserve wordt bepaald door de door het bestuur specifiek benoemde en door de Raad van Toezicht goedgekeurde maar nog niet geëffectueerde onttrekkingen passend binnen de doelstelling van de organisatie.

De bestemmingsreserve betreft geen verplichting.

Guurtje Koster grond- aankoopreserve	Nalatenschap, op naam gesteld in gelijknamig fonds, bestemd voor de aankoop van natuurterreinen. Aanvulling op deze reserve worden gevormd uit inkomsten op verpachting gronden uit gelijknamige nalatenschap.
Onderzoek en nestbescherming Tapuit	Reserve gevormd om toekomstige effecten van de ontwikkeling van de Tapuit te volgen, monitoren en beïnvloeden.
Ammerlaan-Beuken fonds	Fonds op naam, vrij besteedbaar aan natuurdoelstellingen van de stichting. Onttrekkingen zijn projectmatig.
Cultuurhistorische elementen	Reserve gevormd voor de instandhouding en co- financiering van projecten op het gebied van cultuur-historisch erfgoed. Onttrekkingen zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Soortenbeheer	Reserve gevormd om toekomstige effecten van de ontwikkeling biodiversiteit te volgen, monitoren en beïnvloeden. Onttrekkingen zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Innovatie	Reserve gevormd om in te spelen op ontwikkelingen gericht op duurzaamheid te volgen, monitoren en beïnvloeden. Onttrekking zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Communicatie & Educatie	Reserve gevormd om externe communicatie en educatie binnen de kaders de doelstelling van de stichting te vergroten. Onttrekking zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Aankoop natuurterreinen en gebiedontwikkeling	Reserve gevormd voor aankoop- ontwikkeling van nieuwe- en bestaande natuurterreinen (in eigendom) Onttrekking zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Terreinbeheer (non-cyclisch)	Voor uitgaven ten behoeve van non-cyclisch beheer wordt een reserve gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een periode van vijf boekjaren. De toevoegingen aan de reserve worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het beheer en de periode die telkens tussen werkzaamheden voor dit non-cyclische beheer verloopt.

Toelichting algemeen

Groot- onderhoud vastgoed

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een reserve gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een periode van vijf boekjaren. De toevoegingen aan de reserve worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Projectgelden 2022

Voor project uitgaven in het boekjaar 2022 wordt gereserveerd. Dit betreft; Vossenrasters in de Weijenbus- en Vroonmeer (€ 5.); Vervanging Beukenlaan Vinkenduin (€ 50.); Revitalisering Eendenkooi 't Zand (€ 12) en Huis Leyduin op een voetstuk (€ 20.)

Voor het beheer van specifieke gebieden geldt een onderhoudsverplichting. Om aan deze verplichting te voldoen zijn beheergelden ontvangen van gemeenten en provincie. Deze onderhoudsverplichting is gefinancierd voor een specifieke looptijd van gemiddeld 25 jaar.

Bestemmingsreserve in erfpacht uitgegeven vastgoed

Deze reservering is gevormd vanuit de ontvangen bedragen voor de opstallen op de in erfpacht uitgegeven grond. Aangezien de stichting niet voornemens is haar eerste recht van koop uit te oefenen met de wens een vastgoed in langdurig bezit terug te nemen is de reserve eind boekjaar vrijgevallen ten gunste van de continuïteitsreserve.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Voorziening jubileumuitkeringen

Deze voorziening jubileum uitkeringen betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft een contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Voorziening langdurig zieke medewerkers

Deze voorziening voor langdurig zieke medewerkers betreft een voorziening voor per balansdatum bestaande verplichtingen tot het doorbetalen van beloningen aan langdurig zieke medewerkers.

Langlopende schulden

Ter realisatie herbestemming Juffershuis te Vogelenzang heeft Stichting Landschap Noord-Holland een langlopende financiering afgesloten bij het Restauratiefonds en Grondfonds. Het Juffershuis is ter zekerheidstelling verpand. De aflossingsverplichtingen korter dan een jaar worden gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

Grondslagen voor waardering

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Baten

Bijdragen van beschermers hebben betrekking op een kalenderjaar. Nieuwe beschermers die zich voor 1 september aanmelden, worden geacht het gehele lopende kalenderjaar beschermer te zijn. Nieuwe aanmeldingen na 1 september worden beschouwd als vooruit ontvangen voor het komende kalenderjaar.

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld waarbij voor lopende nalatenschappen per jaareinde een betrouwbare schatting wordt gemaakt en deze verantwoord wordt als bate en

Toelichting algemeen

Voor projecten waarvoor overheidssubsidie wordt verkregen waaraan een terugbetalingsverplichting is verbonden bij het niet besteden van de subsidie overeenkomstig de subsidievoorwaarden, worden baten verantwoord bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarden. Voor projecten waarvoor een subsidie wordt verkregen zonder terugbetalingsverplichting, worden de baten verwerkt in het jaar van toekenning.

Onder giften worden van derden verkregen middelen verstaan, welke door de Stichting om niet zijn verkregen en die een incidenteel karakter hebben. Indien aanwending van de verkregen middelen is verbonden aan nadere voorwaarden, wordt in de balans een bestemmingsfonds opgenomen ter hoogte van het uit deze voorwaarden voortvloeiende bedrag.

Baten uit loterijorganisaties worden verantwoord in het boekjaar waarin sprake is van een onvoorwaardelijke vordering en de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten

Kosten zijn zo direct mogelijk toegerekend aan de doelstellingen, werving baten en beheer en administratie. De kosten van het secretariaat, financiële administratie & planning en control en personeelszaken zijn toegerekend aan beheer en administratie op basis van FTE. De loonkosten van de directie zijn voor de helft toegerekend aan de doelstellingen, de overige helft is toegerekend aan Duurzaam Beheer en Natuurlijke Zaken. Algemene automatiseringskosten zijn op basis van het aantal werkplekken toegerekend. Algemene huisvestingskosten en algemene facilitaire kosten zijn toegerekend op basis van FTE's. De loonkosten van de eigen fondsenwerving betreffen de loonkosten van de interne marketeer en de helft van de loonkosten van de fondsenwerver. De andere helft van de loonkosten van de fondsenwerver zijn toegerekend aan de kosten werving baten inzake subsidies.

Kostprijs

De kostprijs bestaat uit alle direct aan de baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten gerelateerde kosten met een opslag voor algemene kosten op basis van FTE's. Algemene automatiseringskosten zijn op basis van het aantal werkplekken toegerekend.

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi) publieke sector (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT.

De stichting is aangesloten bij het bedrijfspensioenfonds BPL (Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw). Deelname aan het BPL is verplicht gesteld in de Raam-CAO Bos en Natuur waaronder stichting Landschap Noord-Holland valt. De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (tenminste) kostendekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloonregeling met- voor zowel actieve als inactieve deelnemers - voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement. De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken in 2022 was 1,70% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad. € 14.618). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 59.706. De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 19.09% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en de verwachte rendementen. Voor werknemers met een pensioengevend salaris boven het maximum van € 59.706 is de excedent regeling van het Nationale Nederlanden van toepassing (tot maximaal € 125.000). De dekkingsgraad van het BPL bedraagt per 31 december 2022 volgens opgave van het fonds 115,9%, de beleidsdekkingsgraad (dat is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste 12 maanden) is 117,3%. Vanwege een gestegen dekkingsgraad zijn de pensioenen in augustus 2022 met 2,6% verhoogd.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de geldmiddelen die gedurende het boekjaar beschikbaar zijn gekomen en in het benutten van die geldmiddelen in hetzelfde boekjaar. Voorts is het kasstroomoverzicht opgesteld op basis van de indirecte methode, waarbij kasstromen uit hoofde van de interest zijn gerangschikt onder de kasstromen uit operationele activiteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en de vlottende effecten.

4.6 Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa

(*1000)

	Migratie-		Totaal
	kosten ICT	Licenties	
	€	€	€
Stand per 1 januari:	48	158	206
	48	158	206
Aanschaffingen	-	-	-
Desinvesteringen	-	-	-
Afschrijvingen	28	79	107
Stand per 31 december	20	79	99
Cumulatieve aanschaffingswaarde	78	614	692
Cumulatieve afschrijvingen en overige waarde-			-
verminderingen per 31 december	58	535	593
Stand per 31 december	20	79	99

Materiële vaste activa

(*1000)

	31-12-2022	31-12-2021
Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa	3.331	3.397
Activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen	187	-
	3.518	3.397
Terreinen en gronden, natuurterreinen		
<u>Verwervingen boekjaar:</u>		
Aankoop Zuurvenspolder	264	
In erfpacht verkregen, Nauernase Venen	15	
Schenking cultuurgrond Akersloot	2	
Overige aan- en verkoopkosten	3	
	284	
<u>Financiering aankopen</u>		
Eigen bijdrage ten laste van bestemmingsfonds	20	
Eigen bijdrage ten laste van bestemmingsreserve	264	
	284	
	-	
<u>Vervreemdingen boekjaar</u>		
Geen	-	

Ultimo boekjaar heeft Landschap Noord-Holland 4.378 ha in eigendom (2021: 4.356 ha).

Toelichting op de balans

Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa

(*1000)

	Gebouwen	Machines en Installaties	Overige materiële vaste activa	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari:	2.016	953	428	3.397
Aanschaffingen	-	202	236	438
Desinvesteringen	-	5	3	8
Afschrijvingen	123	210	163	496
Stand per 31 december	1.893	940	498	3.331
Cumulatieve aanschaffingswaarde	3.417	2.193	1.550	7.160
Cumulatieve afschrijvingen en overige waarde- verminderingen per 31 december	1.524	1.253	1.052	3.829
Stand per 31 december	1.893	940	498	3.331

De overige materiële vaste activa bestaan uit kantoorinventaris, hardware, vervoermiddelen en overige bedrijfsmiddelen. Onder de machines en installaties vallen ook boten.

Activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen

(*1000)

	2022	2021
Stand per 1 januari	-	-
Aanschaffingen	187	-
Desinvesteringen	-	-
Afschrijvingen	-	-
Stand per 31 december	187	-

De activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen bestaat voor € 82 uit een investering in PV-panelen bij de Potstal in het Ilperveld. Dit project is per einde boekjaar nog in ontwikkeling. In 2023 wordt dit project opgeleverd en zal dit activum worden opgenomen onder de Gebouwen.

Voorts bestaat deze activa voor € 105 uit een nieuw gebouwde excursieboot voor het Ilperveld. Deze boot wordt in de zomer van 2023 afgeleverd.

Financiële vaste activa

(*1000)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Afgekochte landinrichtingsrente	21	27
	21	27

Afgekochte landinrichtingsrente

In 2000 en 2005 is een jaarlijks verschuldigde landinrichtingsrente (of ruilverkavelingsrente) afgekocht. Het hiermee gemoede bedrag wordt in het jaar lineair afgeschreven. Eventueel te ontvangen subsidies worden in mindering op de boekwaarde gebracht.

Toelichting op de balans

(*1000)

Afgekochte landinrichtingsrente	393	
2006 ontvangen subsidie	<u>196-</u>	197
Cumulatieve afschrijvingen		<u>170-</u>
Stand per 1 januari		27
Afkopen / vermeerderingen		-
Afschrijvingen		<u>6</u>
Stand per 31 december		<u><u>21</u></u>

Vorraden

De winkelvoorraad betreft artikelen ten behoeve van de directe verkoop in de webwinkel. Voorts bestaat de voorraad uit grijpvoorraad hout en ijzerwaren ten behoeve van de uitvoering van projecten van de Groenploeg

Vorderingen en overlopende activa

(*1000)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Beheersubsidie Rijk en Provincie	2.115	2.128
Debiteuren	796	2.119
Nalatenschappen	894	1.014
Aankoopsubsidie Provincie	-	75
Onderhanden projecten	1.806	1.369
Nationale Postcode Loterij	1.125	1.125
Projectsubsidie Rijk en provincie	-	863
Overige vorderingen en vooruitbetaalde posten	<u>929</u>	<u>685</u>
	<u><u>7.665</u></u>	<u><u>9.378</u></u>

De activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor directe aanwending in het kader van de doelstelling.

Met betrekking tot de beheersubsidie Rijk en Provincie betreft in 2022 het gehele bedrag € 2.115 het subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer, onderdeel Natuurbeheer. Over 2021 was hiervoor een vordering opgenomen van € 2.128.

De post nalatenschappen wordt per ultimo boekjaar gewaardeerd tegen de best mogelijke schatting van de verwachte bate.

De voor 2022 toegezegde gelden van de Nationale Postcode Loterij (NPL) worden in 2023 ontvangen.

De projectsubsidie Rijk en provincie ultimo 2021 betreft het POP project Ilperveld. Dit bedrag is in 2022 ontvangen.

Onderhanden projecten

Het debetsaldo onderhanden projecten bestaat uit vooruitbetaalde kosten voor de projecten:

Herinrichting Fort Zuidwijkermeer (€ 745), Innovatie Programma Veen (€ 371),

Restauratie Veldhuis (€ 101), SIM Leyduin (€ 69) en Voorbereiding en inrichting Zandpolder 5 (€ 53)

Het restant van het debetsaldo bestaat uit meerdere projecten waarvoor kosten zijn vooruitbetaald. Het gaat hier om saldi lager dan € 40.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

4.7 Reserves en fondsen

Continuïteitsreserve

(*1000)

Stand per 1 januari	4.150
Toevoeging via resultaatbestemming	1.491
Onttrekking via resultaatbestemming	-
Stand per 31 december	<u>5.641</u>

Bestemmingsreserve

(*1000)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Bestemmingsreserve doelbesteding	5.798	6.026
Bestemmingsreserve beheer gebieden	1.254	1.333
Bestemmingsreserve in erfpacht uitgegeven vastgoed	-	1.085
	<u>7.052</u>	<u>8.444</u>

Bestemmingsreserve doelbesteding

Het verloop van deze post is als volgt:

(*1000)

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Guurtje Koster grond- aankoopreserve	1.139	107		1.246
Onderzoek en nestbescherming Tapuit in de duinen	6			6
Project huis Leyduin	25			25
Visie eendenkooien 2022	-	6		6
Biodiversiteitsherstel Fortenvrijwilligers	7			7
Vrijwilligers onderkomen Lange Bretten	1		1	-
Cultuurhistorische elementen	455		215	240
Soortenbeheer	133		15	118
Innovatie	90		19	71
Communicatie & Educatie	403		14	389
Aankoop natuurterreinen en gebiedontwikkeling	2.612		313	2.299
Terreinbeheer (non-cyclisch)	458	127	192	393
Groot- onderhoud vastgoed	611	-	144	467
Projectgelden	87		87	-
Nalatenschappen, nader te labelen	-	532		532
	<u>6.026</u>	<u>772</u>	<u>1.000</u>	<u>5.798</u>

4.7 Reserves en fondsen

Bestemmingsreserve beheer gebieden

Het verloop van deze post is als volgt:

(*1000)

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Gebied Uithoorn (groot onderhoudsplan)	180		33	147
Gebied Oosterbos	151			151
Gebied Maantjesland	181		80	101
Gebied Heemstede	21			21
Gebied Groene Driehoek	63			63
Gebied Ilperveld	368		33	335
Gebied Nieuwland van Stam	25	20		45
Gebied Haarlemmerringvaart	70		3	67
Gebied Lange Bretten	134	186	161	159
Zeetoeegang IJmond (compensatiemaatregel)	100			100
Gebied Sint Aagtendijk	30			30
Onderhoud eendenkooi Van der Eng	10	4		14
Gebied Uithoorn	-	33	12	21
	1.333	243	322	1.254

Bestemmingsreserve in erfpacht uitgegeven vastgoed

Het verloop van deze post is als volgt:

(*1000)

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Wildrijk	142	-	142	-
Tuinderswoning Leyduin	303	-	303	-
Vogelenzangseweg 41, Vogelenzang	326	-	326	-
Manpadslaan 8, te Vogelenzang	314	-	314	-
	1.085	-	1.085	-

Reserves en fondsen

Bestemmingsfonds (door derden bepaald)

(*1000)

Het bestemmingsfonds (door derden bepaald) wordt gevormd door giften die zijn ontvangen naar aanleiding van acties onder de beschermers met een specifiek doel en door een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
Plan Rietzanger nabij Heiloo	38	-	-	38
Aankoop en inrichting natuurterreinen	1.247	113	52	1.308
Lezersactie Grondfonds inrichting Zandpolder	49	1	-	50
Strijkmolens	18	-	2	16
Vrienden van Leyduin	14	1	-	15
Razende Bol	17	-	-	17
Fonds Boerenlandvogels	23	81	35	69
Plaggen Heitje van Katham	2	-	2	-
Lezersactie excursieboot Eilandspolder	29	-	6	23
Lezersactie red de watersnip	5	-	5	-
Herstelwerk Overloedjes gift fam. Hund	6	-	2	4
Herstel rietland Eilandspolder	40	-	40	-
Immelien Kramer fonds	89	-	-	89
Van der Laan-Bakker fonds	206	-	-	206
Ammerlaan-Beuken fonds	23	10	-	33
Jobotanfonds	23	-	19	4
Vijverduinfonds	20	-	-	20
Herstel weidevogelreservaat Kerkepolder	31	-	31	-
Rietschermen Eendekooi van der Eng	39	-	-	39
Huis Leyduin op een voetstuk	95	26	16	105
Weilanden rond de Eendekooi van der Eng	15	-	1	14
Eendekooi 't Zand	6	12	6	12
Beukenlaan Vinkenduin	40	50	7	83
Vervanging Vinkentoren Callantsoog	-	10	-	10
Vossenraaster Weijenbus en Vroonmeer	-	5	4	1
Excursieboot Ilperveld	-	61	-	61
Bakfiets Buitenplaatsen en Forten	-	7	-	7
Onderzoek en aanschaf waterlogger Landje van Geijsel	-	8	1	7
Brug Eendekooi van der Eng	-	10	-	10
Vernieuwen weidemolen Ilperveld	-	20	-	20
	<u>2.075</u>	<u>415</u>	<u>229</u>	<u>2.261</u>

Voorzieningen

Voorzieningen

(*1000)

	2022	2021
Voorziening jubileumuitkeringen	31	42
Voorziening landurig zieke medewerkers	11	-
	<u>42</u>	<u>42</u>

Voorzieningen

Voorziening jubileumuitkeringen

(*1000)

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Stand per 1 januari	42	38
Onttrekkingen boekjaar	<u>11</u>	<u>-</u>
	31	38
Dotatie voorziening	<u>-</u>	<u>4</u>
Stand per 31 december	<u><u>31</u></u>	<u><u>42</u></u>

Voorziening landurig zieke medewerkers

(*1000)

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Stand per 1 januari	-	-
Onttrekkingen boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
	-	-
Dotatie voorziening	<u>11</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>11</u></u>	<u><u>-</u></u>

Schulden op de lange termijn

(*1000)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Lang vreemd vermogen (*1)	176	188
Ruilverkavelingsrente	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u><u>176</u></u>	<u><u>188</u></u>

* 1. Betreft langlopende lening. Aflossing en rente op basis van annuïteiten.

Lang vreemd vermogen

	Lineaire lening Groenfonds 851.869.020	Monumenten hypotheek Restauratie- fonds 819.700.030	Annuïtaire lening Groenfonds 851.826.020	Annuïtaire lening Groenfonds 851.826.021	Totaal
Stand per 1 januari	172	1	22	5	200
Toevoeging boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>1</u>
	172	1	23	5	201
Aflossing boekjaar	<u>11</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>-</u>	<u>14</u>
	161	-	21	5	187
Aflossingsverplichting < 1 jaar	<u>11</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>11</u>
Stand per 31 december	<u><u>150</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>21</u></u>	<u><u>5</u></u>	<u><u>176</u></u>

Percentage rente 2022

2,80% 2,90% 5,40% 5,40%

Lang vreemd vermogen is aangegaan ter financiering van de restauratie Juffershuis te Vogelenzang. Tevens is dit object verpand t.b.v. deze lening. De looptijd van de lening bij het Groenfonds (851.869.020) is 10 jaar.

De looptijd van de leningen bij het Groenfonds (851.826.020 en 851.826.021) en van het Restauratiefonds zijn respectievelijk 30 jaar.

Het totaal van de leningen met een resterende looptijd langer dan vijf jaar is € 130. (2021: € 144)

De lening van het Groenfonds (851.869.020) is gestart per 12-06-2017 en heeft nog een looptijd van 4,5 jaar.

De leningen van het Groenfonds (851.826.020 en 851.826.021) zijn gestart per 10-06-2015 en hebben nog een looptijd van 22 jaar.

Schulden op de korte termijn

(*1000)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Crediteuren	1.151	1.404
Omzetbelasting	107	274
Vennootschapsbelasting	65	37
Pensioenpremies	115	119
Loonheffing en sociale verzekeringspremies	125	115
Onderhanden projecten	1.835	920
Vooruit ontvangen posten	964	1.609
Investeringssubsidies Rijk en Provincie	61	59
Vakantiegeld- en dagenreservering	345	359
Subsidie Landschapselementenregeling en soortenbescherming	62	62
Aflossingsverplichting < 1 jaar	11	11
Ruilverkavelingsrente	-	158
Overige kortlopende schulden	454	326
	<u>5.295</u>	<u>5.453</u>

Vooruit ontvangen posten

Onder de vooruitontvangen posten heeft een bedrag van € 810 betrekking op 2 grote projecten, die pas in 2023 van start gaan. De subsidie is ontvangen van de provincie Noord-Holland.

Ultimo 2021 had een bedrag van € 1.384 betrekking op 2 grote projecten met een startdatum in 2022.

Onderhanden projecten

In 2022 zijn de vooruit ontvangen subsidies en bijdragen hoger dan de gemaakte kosten.

Het creditsaldo onderhanden projecten bestaat naast een creditsaldo van € 1.814 voor de onderhanden projecten uit een opgenomen voorziening van € 21.

Het creditsaldo bestaat uit vooruit ontvangen bedragen voor onder andere de projecten:

VIPNL Veenmosteelt (€ 516), VIPNL Natte teelten (€ 361), IJperveld Versneld Natuurherstel Hydrologische Isolatie (€ 445),

Zandpolder fase 2: Beheer & monitoring (€ 67) en N2000 herstelmaatregelen (€ 53)

Overige

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het totaal van niet in de balans opgenomen verplichtingen betreffende de huur en leasecontracten bedraagt € 594. Een bedrag van € 339 heeft betrekking op 2023, waarvan € 18 betrekking heeft op leasecontracten. De leasecontracten hebben betrekking op de kopieerapparaten en lopen door tot 2026.

De huurovereenkomsten hebben betrekking op de diverse locaties binnen de Stichting. De centrale locatie, genaamd de "Plataan" loopt tot maart 2029, met heeft een opzegtermijn van 24 maanden. Het kantoor van het gebied Wadden & Duinen, genaamd de "Helderse Vallei"(onbepaalde tijd) heeft een opzegtermijn van 6 maanden. De kantoren van de Groenploeg zijn in 2017 samengevoegd. Het huurcontract voor de Groenploeg loopt tot juni 2023, met een opzegtermijn van 12 maanden.

De toegezegde projectsubsidies en de hieruit voortvloeiende verplichtingen zijn niet in de balans verwerkt.

De Stichting had een verplichting inzake de landinrichtingsrente, voortgekomen vanuit ruilverkavelingen in het verleden. Deze verplichting is in 2022 volledig afgekocht.

Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen

Naar aanleiding van een klacht ingediend door enkele particuliere grondbezitters over de PNB regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn ‘opgevolgd’ door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (‘VGG’), oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij de regeling achteraf alsnog goed. Zowel de VGG als de Terrein Beherende Organisaties (TBO’s) hebben - op verschillende gronden- tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld, omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. Wij hebben beroep aangetekend, omdat de TBO’s - in tegenstelling tot de Europese Commissie - van mening zijn dat TBO’s als Stichting Landschap Noord-Holland niet kwalificeren als ‘onderneming’, en aldus geen sprake is van staatssteun. Voorts is er naar het inzicht van de TBO’s evenmin sprake geweest van een ‘economisch voordeel’, althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen en heeft de PNB regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlands natuurbeheer.

Gevolgen/genomen maatregelen

In september 2020 is er een uitspraak geweest van het EU Hof van Justitie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB regeling middels een verkeerde onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het Gerecht en het EU-Hof van Justitie is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB regeling aan een hernieuwde beoordeling dienen te onderwerpen.

In het kader van de PNB regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB regeling in 1993, werden de TBO’s belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede open te stellen voor het publiek.

In 2021 heeft de Europese Commissie geoordeeld dat een Duitse TBO kwalificeert als onderneming. In 2022 zijn onderhandelingen tussen de TBO’s en de VGG gestart om te onderzoeken of partijen tot een onderhandse schikking kunnen komen. Ondanks dat er gestaag vooruitgang wordt geboekt in de onderhandelingen, is de uitkomst hiervan onzeker. Indien partijen er niet in zouden slagen om tot een onderhandse schikking te komen, is de uitkomst van een eventuele Nederlandse procedure voor de TBO’s evenmin zeker. Desalniettemin dient er wel rekening te worden gehouden met een uitstroom van middelen ten gevolge van de betaling die mogelijk noodzakelijk is voor de succesvolle afronding van deze procedure, maar is er geen betrouwbare schatting te maken voor het opnemen van een voorziening.

Overige niet uit de balans blijkende verplichtingen

Voor de volledigheid zij opgemerkt dat mocht de Europese Commissie na herbeoordeling tot de conclusie komen dat sprake is van (on)verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van Stichting Landschap Noord-Holland. Ook bij een schikking dient rekening te worden gehouden met materiële gevolgen voor de financiële positie van Stichting Landschap Noord-Holland. Het bestuur van Stichting Landschap Noord-Holland heeft in kaart gebracht op welke wijze de stichting een eventuele uitstroom van middelen ten gevolge van de betaling die mogelijk noodzakelijk is voor de succesvolle afronding van deze procedure zou kunnen financieren. Afhankelijk van de uitkomst van een schikking of procedure kan zij – in ongunstiger scenario's – zo nodig overgaan tot de verkoop van één of meerdere gebouwen en/of terreinen teneinde het operationeel liquide vermogen op peil te houden. De precieze opbrengstwaarde van de gebouwen en/of terreinen is onderhevig aan schattingen en is daarmee onzeker. Dit geldt ook voor de omvang van de overige vrij te besteden kasstromen waar het bestuur rekening mee houdt in haar plannen. Het bestuur heeft de nodige prudentie betracht in het uitwerken van de prognoses. Het bestuur acht de onzekerheid, waarbij de stichting haar activiteiten niet kan voorzetten, van zeer beperkte omvang en acht het handhaven van de continuïteitsveronderstelling passend.

4.8 Toelichting op staat van baten en lasten

Baten

Baten van particulieren

(*1000)

	<u>Werkelijk 2022</u>	<u>Begroot 2022</u>	<u>Werkelijk 2021</u>
Bijdragen beschermers	931	950	936
Giften	450	411	587
Nalatenschappen	768	25	1.653
Inkomsten publieksactiviteiten	62	45	46
	<u>2.211</u>	<u>1.431</u>	<u>3.222</u>

Het aantal beschermers bedraagt ultimo boekjaar 32.176 (2021: 32.699)

De gemiddelde bijdrage in 2022 bedraagt 28,93 per beschermer (2021: € 28,62)

De ontvangen giften zijn samengesteld uit de opbrengsten die zijn ontvangen naar aanleiding van acties onder de beschermers met een specifiek doel en overige giften.

Nalatenschappen

(*1000)

Kramer	20-
Dercksen	9-
Bonarius-Wolf	1
Dekker	1
Van der Meulen	1
Hakkeberg-Mekelenkamp	2
Leeuwenberg	2
Kiers	3
Kuijs	3
Van der Wateren-Von Lindern	4
Willard	4
Reiding	6
De Vries-Doets	7
Zeegers	8
Beurs	10
Ginkel-Zöllner	10
Schrieken	21
Eek	25
Van Mourik	25
Van den Bos	40
Stuifbergen	50
Van der Plas-Van Dijk	61
Meester	130
Breebaart	118
Ten Have	265
	<u>768</u>

Stichting Landschap Noord-Holland heeft vanuit de nalatenschap van mevrouw Koster 43 ha. grond verkregen in 2018. De jaarlijkse pacht opbrengsten worden toegevoegd aan de "Guurtje Koster grond- aankoopreserve" (€ 107)

Baten van bedrijven

(*1000)

	<u>Werkelijk 2022</u>	<u>Begroot 2022</u>	<u>Werkelijk 2021</u>
Projectbijdragen van derden	453	625	392
Bijdragen vrienden LNH	51	45	53
	<u>504</u>	<u>670</u>	<u>445</u>

Baten van loterijorganisaties

Sinds 1997 deelt het samenwerkingsverband De 12Landschappen als beneficiënt in de opbrengsten uit de Nationale Postcode Loterij. De 12Landschappen verdeelt deze opbrengsten gelijkmatig over de twaalf provinciale landschappen. In het verslagjaar is door Stichting Landschap Noord-Holland € 937 ontvangen (2021: € 937). Ook Landschapbeheer Nederland deelt als beneficiënt in de opbrengsten uit de Nationale Postcode Loterij. Landschapbeheer Nederland besteedt een deel van de gelden aan landelijke activiteiten. Stichting Landschap Noord-Holland ontving in het verslagjaar € 188 (2021: € 188).

Baten van subsidies van overheden

(*1000)

	<u>Werkelijk 2022</u>	<u>Begroot 2022</u>	<u>Werkelijk 2021</u>
Te begroten overheidssubsidies			
Exploitatiesubsidie Provincie Noord-Holland	708	575	708
Beheersubsidie/SNL	2.149	2.139	2.074
	2.857	2.714	2.782
Niet te begroten overheidssubsidies			
Subsidies van diverse overheden voor projecten	1.360	744	2.682
	1.360	744	2.682
	<u>4.217</u>	<u>3.458</u>	<u>5.464</u>

De omvang van projectsubsidies is hoger dan vorig jaar en tevens hoger dan begroot. Dit komt omdat er meer projecten zijn uitgevoerd dan geraamd.

De mutaties van de onderhanden projecten is toebedeeld in de staat van baten en lasten onder de subsidies van diverse overheden voor projecten. Zie onderstaand de verdeling tussen overheidssubsidies en marktprojecten.

Mutatie onderhanden projecten

(*1000)	<u>1-1-2022</u>	<u>31-12-2022</u>	<u>Mutatie</u>
Overheidssubsidies			
<i>baten</i>			
Gefactueerd / ontvangen	<u>6.075</u>	<u>9.240</u>	<u>3.165</u>
<i>lasten</i>			
Materiaal	<u>5.596</u>	<u>7.502</u>	<u>1.906</u>
uren	<u>1.402</u>	<u>1.762</u>	<u>360</u>
Totaal onderhanden projecten subsidie	<u>923-</u>	<u>24-</u>	<u>899</u>
	<u>1-1-2022</u>	<u>31-12-2022</u>	<u>Mutatie</u>
Marktprojecten			
<i>baten</i>			
Gefactueerd / ontvangen	<u>2.307</u>	<u>1.137</u>	<u>1.170-</u>
<i>lasten</i>			
Materiaal	<u>941</u>	<u>449</u>	<u>492-</u>
uren	<u>893</u>	<u>656</u>	<u>237-</u>
Totaal onderhanden projecten markt	<u>473</u>	<u>32</u>	<u>441-</u>
Totaal onderhanden projecten	<u>450-</u>	<u>8</u>	<u>458</u>

De post onderhanden projecten is opgenomen onder de toelichting op de balans onder zowel de vorderingen als de schulden op korte termijn.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten of diensten

(*1000)	<u>Werkelijk 2022</u>	<u>Begroot 2022</u>	<u>Werkelijk 2021</u>
Brutowinst	<u>194</u>	<u>228</u>	<u>259</u>
Inkomsten beheer eigen terreinen	<u>1.687</u>	<u>827</u>	<u>1.055</u>
	<u>1.881</u>	<u>1.055</u>	<u>1.314</u>
Brutowinst			
(*1000)	<u>Werkelijk 2022</u>	<u>Begroot 2022</u>	<u>Werkelijk 2021</u>
Netto-omzet	<u>5.246</u>	<u>3.858</u>	<u>3.897</u>
Wijzigingen in onderhanden projecten	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>60</u>
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>5.246</u>	<u>3.858</u>	<u>3.957</u>
Kostprijs omzet (inclusief lonen en salarissen)	<u>5.052</u>	<u>3.630</u>	<u>3.698</u>
Bruto bedrijfsresultaat	<u>194</u>	<u>228</u>	<u>259</u>

Wervingskosten afdelingen belast met commerciële activiteiten;

Binnen de kostprijs is binnen het boekjaar 3.025 (2021: 2.501) uur verantwoord aan wervingskosten commerciële activiteiten, inclusief dekking, voor een waarde van € 246. (2021: € 245)

Kostprijs omzet

(*1000)

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Kostprijs van de omzet opleverde projecten	2.731	846	1.592
Dekking	635	425	548
Lonen en salarissen	1.210	2.359	1.113
Pensioenlasten	163	-	156
Sociale lasten	210	-	204
Overige personeelskosten	103	-	85
	<u>5.052</u>	<u>3.630</u>	<u>3.698</u>

Gemiddeld aantal werknemers (FTE)

	2022	2021
Duurzaam beheer	22,9	22,7
Maatschappelijke verankering	7,8	6,8
Eigen fondsenwerving	1,4	1,4
Beheer en Administratie	11,4	12,8
	<u>43,4</u>	<u>43,6</u>
Afdelingen belast met commerciële activiteiten		
Onderzoek en Advies	14,6	15,0
Groenploeg	25,4	23,4
Totaal	<u>83,5</u>	<u>82,0</u>

Inkomsten beheer eigen terreinen

(*1000)

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Huren en pachten	1.667	827	1.055
Beheervergoedingen van derden	20	-	-
	<u>1.687</u>	<u>827</u>	<u>1.055</u>

Overige baten

(*1000)

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Overige baten	221	270	224
	<u>221</u>	<u>270</u>	<u>224</u>

Toelichting lastenverdeling

(*1000)

Lasten	Doelstelling				Totaal	Begroot	Totaal
	Duurzaam beheer	Maat- schappe- lijke ver- ankering	Eigen fondsen- werving	Beheer en Admini- stratie	2022	2022	2021
Aankopen en verwervingen	297	-	-	-	297	8	426
Uitbesteed werk	3.314	181	79	153	3.569	2.475	4.516
Publiciteit en communicatie	1	230	196	9	436	468	374
Personeelskosten	2.347	499	175	677	3.698	3.358	3.732
Huisvestingskosten	371	1	-	146	518	451	431
Kantoor- en algemene kosten	191	6	1	300	498	414	483
Afschrijving en rente	323	7	7	165	502	425	490
Machines en materiaalverbruik	198	-	-	12	210	125	210
Verzekeringen en belastingen	92	-	-	26	118	78	95
Voorziening gebouwen	-	-	-	-	-	93	-
	7.134	924	300	1.488	9.846	7.895	10.757

De kosten van uitbesteed werk zijn hoger dan begroot. Er is bij specifieke projecten meer gebruik gemaakt van externe bureaus. Hier was binnen de begroting geen rekening mee gehouden.

Voor eigen fondsenwerving bestaan de personeelskosten uit 0,5 FTE voor de fondsenwerfer en 0,9 FTE voor de marketeer.

Personeelskosten

(*1000)

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Lonen en salarissen	3.918	4.033	3.858
Sociale lasten	678	709	685
Pensioenlasten	546	580	546
Overige personeelskosten	596	403	513
	5.738	5.725	5.602

Bezoldiging directie

(*1)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de door Stichting Landschap Noord-Holland van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT- maximum

Het bezoldigingsmaximum in 2022 voor de Stichting Landschap Noord-Holland is € 216.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. (resp. € 32.400. en € 21.600.)

De Stichting Landschap Noord-Holland wordt geleid door een algemeen directeur. Deze is eindverantwoordelijk voor het beleid en de realisatie van de doelstellingen. In 2022 heeft de heer Briët de stichting per 29 september verlaten. Zijn taken zijn in de periode van oktober t/m december overgenomen door mevrouw Miedema, die zich heeft beziggehouden met de externe zaken. De interne zaken zijn in deze zelfde periode overgenomen door de heer Zuidema. Gedurende deze periode heeft de Raad van Toezicht, juridisch gezien, als leidinggevende topfunctionaris gefungeerd. De Raad van Toezicht heeft tegelijkertijd een volledige volmacht aan de beiden bovengenoemde personen verstrekt, zodat zij samen de dagelijkse leiding over de stichting op zich konden nemen. De directie ontving hiervoor een beloning conform cao. In het kader van de toepassing van de WNT worden de gegevens openbaar gemaakt van de volgende functionarissen:

Gegevens 2022

Naam	E. Briët	I. Miedema	M. Zuidema
Duur dienstverband 2022	1/1 - 29/9	30/9 - 31/12	30/9 - 31/12
Functie	Directeur	Interim directeur/ Hoofd Bedrijfsvoering	Interim directeur/ Hoofd Marketing en Communicatie
Dienstverband	onbepaalde looptijd 1 FTE	extern onbepaalde looptijd 0,76 FTE	intern onbepaalde looptijd 1 FTE
Dienstbetrekking:	ja	ja	ja

Bezoldiging

Beloning plus			
belastbare onkostenvergoedingen	95.133	13.403	19.917
Beloningen betaalbaar op termijn	<u>16.301</u>	<u>2.127</u>	<u>3.340</u>
<i>Subtotaal</i>	111.434	15.530	23.257
Individueel WNT-maximum	<u>160.964</u>	<u>41.827</u>	<u>55.036</u>
-/- onverschuldigd bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	<u>111.434</u>	<u>15.530</u>	<u>23.257</u>

Bezoldiging directeur

(*1)

Gegevens 2021

Naam	E. Briët
Duur dienstverband 2020	01/01 - 31/12
Dienstverband	onbepaalde looptijd
	1 FTE
Dienstbetrekking:	ja

Bezoldiging

Beloning plus	
belastbare onkostenvergoedingen	113.847
Beloningen betaalbaar op termijn	<u>21.331</u>
<i>Subtotaal</i>	135.178

Individueel WNT-maximum	<u>209.000</u>
--------------------------------	-----------------------

-/- onverschuldigd bedrag	<u>-</u>
---------------------------	----------

Totaal bezoldiging	<u>135.178</u>
---------------------------	-----------------------

Bezoldiging Raad van Toezicht

De raad van Toezicht heeft haar activiteiten onbezoldigd verricht.

Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan bestuurder en toezichthouders.

Gegevens 2022

Naam	R. Dral	Duur dienstverband Functie	1/1 - 31/12 Voorzitter
Naam	V. Dalm	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	J. Huisman	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	R. van Riemsdijk	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	F. Ruiten	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid

Vanaf 30 september tot en met 31 december had de stichting geen statutair bestuurder. In deze periode kan de Raad van Toezicht worden aangemerkt als leidinggevend topfunctionaris.

Gedurende deze periode heeft de Raad van Toezicht een volledige volmacht aan mevrouw Miedema en de heer Zuidema verstrekt, zodat zij de dagelijkse leiding over de stichting op zich konden nemen.

Gegevens 2021

Naam	I. van Hooff	Duur dienstverband Functie	1/1 - 31/12 Voorzitter
Naam	J. Huisman	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	F. Koster	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	R. Dral	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	R. van Riemsdijk	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	V. Dalm	Duur dienstverband Functie	06/10 - 31/12 Lid
Naam	F. Ruiten	Duur dienstverband Functie	06/10 - 31/12 Lid

Doelbestedingspercentage, kostenpercentage fondsenwerving en kostenpercentage beheer en administratie

	<u>Werkelijk 2022</u>	<u>Begroot 2022</u>	<u>Werkelijk 2021</u>
Bestedingen aan doelstellingen / totale baten	79,3%	74,8%	77,3%
Bestedingen aan doelstellingen / totale lasten	81,8%	75,9%	84,8%
Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving	13,6%	8,8%	9,0%
Kosten beheer en administratie / totale lasten	15,1%	0,0%	12,5%
Wervingskosten / totale lasten	3,0%	9,0%	2,7%
Wervingskosten / totale baten	3,0%	8,8%	2,5%

Ondertekening:

Bestuur:

Heiloo, 14 juli 2023

Directie:

Raad van Toezicht:

Rosemarijn Dral, voorzitter :

Vera Dalm :

Jeroen Huisman :

Rémon van Riemsdijk :

Fred Ruiten :

4.9 Overige gegevens

Controle verklaring van de onafhankelijke accountant
(Zie bijlage)

5 Overzicht eigen terreinen in hectares

Natuurterrein	Totaal ha per 31-12-2022
Alkmaardermeer	121,00
Alverna	13,07
Amstelmeer	48,35
Balgzand	759,02
Balgzandpolder	9,16
Batterij en Spaarnwouderveen	9,36
Bedijkte Boezem	10,01
Bennebroekbos	9,13
Benningbroek	13,57
Berkmeer	17,98
Bosje van Broekens	0,23
Bosjes van Verwey	0,84
Buitenhuizerbraak	1,68
De Enge Wormer	3,51
De Koekoek	0,43
De Laaik	2,18
De Liede	2,82
De Nollen	18,21
De Skoot	6,97
Eendenkooi Oudesluis	32,35
Eendenkooi Stokman	29,34
Eendenkooi 't Zand	60,32
Eendenkooi Van der Eng	18,87
Egmond-Binnen	4,89
Eilandspolder	369,34
Eilandspolder-Oost	0,41
Fischer's Weid	1,45
Fort Krommeniedijk	6,22
Fort St. Aagtendijk	8,87
Fort Veldhuis	8,96
Fort Zuidwijckermeer	7,26
Groene Driehoek Assum	8,83
Harderwijk	3,86
Heitje van Katham	7,82
Helderse Duinen & Noordduinen	489,40
Het Die	129,17
Holendrechtterpolder	7,58
Huisduinerpolder	3,91
Ilperveld	629,77
Kerkepolder	13,95
Kolk van Dussen & Braakpolder	70,85
Krengenbos	4,82
Kronenburg	2,64
Kruiswin	34,33
Lage Hoek	53,90
Leekerlanden	6,45
Lekermeer	2,32
Leyduin	110,38

Natuurterrein	Totaal ha per 31-12-2022
Liniedijken	46,93
Lunetten	2,72
Mariëndal	53,26
Marquette	11,87
Middelpolder	69,72
Naaldenveld	13,46
Natuurgebied Koster	42,36
Natuurgebied Uithoorn	48,70
Nauernase Venen	16,53
Nieuwland van Stam	1,39
Nollenland van Abbestede/zandpolder	46,15
Oosteinderpoel	32,16
Oosterbos	17,49
Oostermare	36,20
Oosterveld	56,48
Opmeerder Wuiver	16,07
Overige terreinen Beverwijk	3,83
Overplaats	19,08
Poelpolder	0,33
Polder Westerveer	68,37
Rietlandje Katwoude	0,63
Ronde Hoep	152,86
Rustenburg	6,56
Sluisbraak	0,15
Strengweg	1,83
Suyderbraeck	1,81
't Laeg	60,56
Terreinen Schoorl	0,28
Twiskerandgebied	30,84
Veldje van Ien	0,38
Verbindingszone Zijpe	3,07
Vogeleiland	5,42
Waardkanaal	16,76
Waterberging Braakpolder Zuid	7,53
Waterberging Hensbroek	12,53
Waterberging Kolk van Dussen	12,86
Waterberging Zijpermolen	6,90
Weelpolder	50,21
Weideveld	20,58
Weijenbus en Vroonmeer	110,87
Weitje van Pietje	0,13
Wildrijk	17,23
Zeerijtdijkje	37,44
Zuiderveen	36,93
Zuurvenpolder	4,76
totaal ha eigendom/erfpacht	4377,99

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Landschap Noord-Holland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Landschap Noord-Holland te Heiloo gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Landschap Noord-Holland per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 "Fondsenwervende organisaties" en met de bepalingen van en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Landschap Noord-Holland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van gevolgen van een juridisch geschil

Wij vestigen de aandacht op het overzicht van niet in de balans opgenomen verplichtingen welke is opgenomen in de toelichting op pagina 52 van de jaarrekening 2022 van Stichting Landschap Noord-Holland, waarin de gevolgen zijn beschreven van een juridisch geschil met de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters over verkregen subsidies. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- de inleiding;
- het verslag raad van toezicht;
- het directieverslag;
- overige gegevens;
- bijlage 5

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties” en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het directieverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met de RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties”.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende

topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties” en met de bepalingen van en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard,

timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten.

Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Breda, 14 juli 2023

Mazars N.V.

w.g. drs. A.N. Terstegen RA